

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra ruského jazyka a literatury

Bakalářská práce

Nástin vývoje politického režimu v Rusku (od roku 1917 po rozpad SSSR)

(Outline of development of political system in Russia between 1917-1991)

Vypracoval: Martina Komárková

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Zdeňka Matyušová, Ph.D

České Budějovice 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 25.4.2016

Martina Komárková

.....

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat vedoucí mé bakalářské práce doc. PaedDr. Zdeňce Matyušové, Ph. D., za poskytnuté konzultace, doporučení a cenné rady, jež byly velmi přínosné a dopomohly k zpracování této práce.

Oddělení ruského jazyka a literatury
Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita, České Budějovice

Nástin vývoje politického režimu v Rusku (od roku 1917 po rozpad SSSR)

Bakalářské práce pojednává o chronologickém sledu událostí, které formovaly politický vývoj v Rusku od bolševické revoluce po rozpad SSSR. Okrajově rozebírá i období Carského impéria, které je důležité k pochopení pohnutek k převzetí moci bolševiky. Poměrně dost prostoru je věnováno Velké říjnové socialistické revoluci, která ovlivnila světové dějiny na desetiletí. Práce se dotýká i politické kariéry některých politických osobností.

Součástí práce je seznam bibliografie a dokumentární přílohy.

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Zdeňka Matyušová, Ph.D.

The Department of Russian language and literature
Faculty of Education, University of South Bohemia, České Budějovice

Outline of development of political system in Russia between 1917-1991

My Bachelor's thesis describes chronological order of events, which form political system in Russia between 1917-1918. Marginally it describes a period of tsarist empire, because it is important to understanding, for what reason bolsheviks won. Relatively enough space is focused on the Great October socialistic revolution, because it affected a world history for decades. My Bachelor's thesis also describes political careers of some politicians.

This thesis includes a list of books and documentary attachments.

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Zdeňka Matyušová, Ph.D.

Obsah

Úvod	8
1. Carské impérium	9
2. Velká říjnová socialistická revoluce	10
2.1. Malá revoluce	11
2.2. Dobyetí Zimního paláce	14
3. Politický vývoj v letech 1917-1922	15
3.1. Brestlitevský mír	17
3.2. Ruská občanská válka	18
3.3. Zavraždění carské rodiny	19
4. Politický vývoj v letech 1922-1940	19
4.1. Stalinismus	20
4.2. Velká čistka	21
5. Vladimír Iljič Uljanov	22
6. Politický vývoj SSSR v kontextu druhé světové války	27
6.1. Katyňský masakr	28
7. Politický vývoj v letech 1945-1953	28
8. Josif Vissarionovič Džugašvili- Stalin	29
8.1. Lenin o Stalinovi	33
9. Studená válka	34
9.1. Berlínská blokáda (23 .6.1948 – 12.5.1949)	35
9.2. Korejská válka (25. 6. 1950 - 27. 7. 1953)	35
9.3. Druhá berlínská krize (1958-1961)	36
9.4. Sovětská válka v Afghánistánu (1979-1989)	36
9.5. Karibská krize	37
10. Politický vývoj v letech 1953-1964	38
11. Nikita Sergejevič Chruščov	39
12. Politický vývoj v letech 1964-1982	42
13. Leonid Iljič Brežněv	43
13.1. Pražské jaro	44

14.	Politický vývoj v letech 1982-1991	45
14.1.	Rozpad Sovětského svazu.....	46
15.	Michail Sergejevič Gorbačov	49
	Závěr.....	53
	Резюме.....	54
	Bibliografie	55
	Dokumentární přílohy	56

Úvod

Cílem mé bakalářské práce je vytvořit chronologický přehled událostí, které formovaly politický vývoj v Rusku od bolševické revoluce po rozpad SSSR.

Práce se soustředí zejména na důležité historické mezníky. Okrajově rozebírá i období Carského impéria, které je důležité k pochopení pohnutek k převzetí moci bolševiky. Velké říjnové revoluci je věnováno poměrně dost prostoru, jelikož se jedná o zásadní událost, která ovlivnila světové dějiny na desetiletí.

Práce se zabývá politickou kariérou jednotlivých politických osobností: Vladimír Iljič Uljanov, Josif Vissarionvič Stalin, Nikita Sergejevič Chruščov, Leonid Iljič Brežněv, Michail Sergejevič Gorbačov, včetně jejich programů, které byly nedílnou součástí jejich moci. Práce nabízí i pohled na jejich osobnost jako celek s komentáři historiků.

Dalším bodem je pozice Sovětského svazu v kontextu Druhé světové války a také postavení SSSR ve vztahu k ostatním státům. Jak vůči zemím Východního bloku, tak západním zemím, zejména v době Studené války. Dále zahraniční politika ve smyslu invazí a válek, které měly dopad na fungování státu. Toto téma jsem si vybrala jednak z osobního zájmu o tuto problematiku a jednak také proto, že je to důležitá část světových dějin.

Práce se opírá o odbornou literaturu, dokumentární materiály a internetové zdroje.

1. Carské impérium

Hospodářská situace carského impéria nebyla vůbec dobrá, o čemž vypovídá událost, která se stala 8. března (23. února) 1917 v Petrohradu. Je nazývána též druhou krvavou nedělí. 3 roky v 1. Světové válce přineslo mnoho obětí jako nedostatek potravin a paliva. V hlavním městě nebylo prakticky možné sehnat chléb a mnoho továren muselo být vlivem krutých mrazů zavřeno.

8. března na mezinárodní den žen vyšly ženy na něvský prospekt a vykřikovaly hesla: „*chceme chleba*“¹ a „*pryč s carem!*“². Další spolu demonstrující na sebe nenechali dlouho čekat, a tak se k nim další dny přidali ještě dělníci, přestaly jezdit tramvaje a vycházet noviny. Všechny spojovalo jedno a to touha svrhnout cara a ukončit válku.

Car Mikuláš II. v té době pobýval v Mogilevu, a když se dozvěděl o situaci doma, rozhodl ho krvavě potlačit. Údajně pronesl tato slova: „*Lid se bouří? Máte snad kulometry.*“³. O život přišlo jen na Znamenském náměstí okolo 50 lidí, což vyburcovalo vojáky k vyrabování zbrojovky, propuštění vězňů, útoky na policejní stanice a soudní budovy, svržení soch carů apod.

Vůdcem demonstrujících se stal Sovět dělnických poslanců, jehož předsedou se stal menševik Nikolaj Čcheidze. Úkolem vůdců bylo ukončení nepokojů splněním podmínek demonstrujících a návrat vojáků zpět do kasáren. Výsledkem tak bylo zatýkání vrcholných úředníků a ministrů.

Podmínky Sovětu, které musela nová vláda splnit, byly například tyto: amnestie politických vězňů, svoboda slova, shromažďování, tisku a svolat ústavodárné shromáždění, které mělo být zvoleno na základě obecného, přímého, tajného a rovného volebního práva. Z jednání Dumy a Sovětu vzešla prozatímní vláda. Předsedou a zároveň ministrem vnitra se stal konstituční demokrat kníže Georgij Lvov. Naopak jediným socialistou ve vládě byl Alexandr Kerenskij, který zastával i funkci ministra spravedlnosti.

Když se tyto více než znepokojivé zprávy dostaly k caru Mikulášovi II., rozhodl se ihned vypravit mimořádný vlak do Petrohradu (13. března-28. února). Během cesty byl nucen změnit směr na Pskov, protože trať obsadili revoltující vojáci. Ve Pskově ho navštívili poslanci Dumy Alexandr Gučkov a Vasilij Šulgin s požadavkem nové

¹ <http://21stoleti.cz/2009/09/18/jak-to-bylo-doopravdy-s-ruskou-revoluci>

² <http://21stoleti.cz/2009/09/18/jak-to-bylo-doopravdy-s-ruskou-revoluci>

³ <http://21stoleti.cz/2009/09/18/jak-to-bylo-doopravdy-s-ruskou-revoluci>

vlády o abdikaci. Jelikož car už neměl podporu ani ve svých generálech, souhlasil a přenechal tak trůn svému mladšímu bratrovi Michailovi Alexandroviči. Situace se však ani poté neuklidnila. Obyvatelé Petrohradu volali po ukončení carského režimu a demonstrovali v ulicích s hesly : „*ať žije republika a pryč s dynastií*“⁴.

Velkokníže Michail Alexandrovič se tak po domluvě s prozatímní vládou a Dumou rozhodl vzdát carské koruny. A tak skončila třisetletá dynastie Romanovců.

2. Velká říjnová socialistická revoluce

Velká říjnová socialistická revoluce, která vlastně proběhla v listopadu, byla ozbrojeným převratem. Změna data souvisí s juliánským kalendářem, dříve v Rusku používaným. Skutečné datum je tedy 7. Listopadu, roku 1917. Místo zůstává nezměněné. Petrohrad, přesněji řečeno Zimní palác.

Hlavní aktér, od něhož vzešla iniciativa svrhnout carskou vládu, byl V. I. Lenin, vůdce bolševické strany.

Bolševici byli původně členy Ruské sociálně demokratické dělnické strany, která vznikla roku 1903, stejně jako umírněnější strana menševiků (Martov, Plechanov). Bolševici, byli radikálnější a transformovali se v Komunistickou stranu sovětského svazu (KSSS).

Základ bolševismu se opíral o diktaturu proletariátu a socialistickou revoluci. Menševici naopak vyznávali marxismus v jeho základním pojetí.

Od roku 1918-1925 se bolševici přejmenovali na Velkou komunistickou stranu Ruska. Od roku 1925-1952 na Všesvazovou komunistickou stranu, a nakonec od roku 1952 -1991 se jmenovali Komunistická strana Sovětského svazu.

Lenin popsal situaci tak, že v tu chvíli bylo Rusko nejsvobodnější zemí na světě. Podle historiků: „*ležela moc Ruska na zemi a bylo jen otázkou času, kdo jí zvedne*“⁵.

Paradoxní je, že v době demonstrací a abdikace cara, nebyl nikdo z předáků socialistických stran přítomen. Lenin s Martovem byli v Curychu, Trockij v New Yorku a Stalin ve vyhnanství na Sibiři.

Lenin nechtěl opakovat události z roku 1905, kdy se do Ruska nevrátil včas a ihned se vydal na cestu do Petrohradu. Cesta ze Švýcarska ovšem vedla přes Německo, které vedlo s Ruskem válku. Německý generální štáb předpokládal, že

⁴ <http://21stoleti.cz/2009/09/18/jak-to-bylo-doopravdy-s-ruskou-revoluci>

⁵ <http://21stoleti.cz/2009/09/18/jak-to-bylo-doopravdy-s-ruskou-revoluci>

pokud pomůže 32 bolševickým politickým emigrantům dostat se zpět do země, oslabí Rusko a způsobí porážku. Skupina bolševických revolucionářů tak měla umožněný průjezd bez jakékoliv kontroly, který doprovázeli němečtí důstojníci.

S pádem režimu vznikl v Rusku chaos a prozatímní vláda knížete Lvova se hroutila. Právě chaos byl Leninovým cílem. Už po vypuknutí 1. světové války mu tuto myšlenku vnukl někdejší ruský sociální demokrat, který měl solidní kontakty na ruské emigranty a německý generální štáb. Zájem revolucionářů byl stejný jako u Němců. Vyvolat chaos, občanskou válku a socialistickou revoluci. Oslabit Rusko znamenalo oslabeného nepřítele. A pro Lenina tak šanci v oslabeném Rusku provést revoluci a převzít moc. Německo proto hojně financovalo Leninovy revoluční snahy. To je také odpověď na to, proč po Leninově návratu vzniklo bezmála 41 časopisů a novin.

Náčelník německého generálního štábu, generál Erich von Ludendorff, ve svých pamětech přiznal: *„Naše vláda pomohla Leninovi přicestovat do Ruska a tím přijala zvláštní odpovědnost. Celý podnik byl ospravedlnitelný z vojenského hlediska. Museli jsme Rusko pokořit.“*⁶. A dále generál dodal: *„Sovětská vláda existuje díky nám.“*⁷.

16. dubna 1917 došlo k setkání Sovětu s předsedou Čcheidzem. Lenin na místo pozdravu přizval své dělníky a vojáky k odepření poslušnosti Prozatímní vládě a ke světové sociální revoluci.

2.1. Malá revoluce

Kníže Lvov se snažil udržet prozatímní vládu tím, že posílil pozice socialistickými ministry. To se ovšem ukázalo, jako ne moc moudré řešení, jelikož se Kerenskij stal ministrem vojenství a zahájil ofenzivu, již slibovanou spojencům. Ruská vojska porazila německá a rakouská, ovšem po několika dnech při tažení na město Lvov se vojenský manévr zhroutil, ruští vojáci utíkali z boje a neváhali obrátit zbraně proti svým generálům. Tato událost se promítla i do samotného Petrohradu.

Tamní vojáci měli strach, že by mohli být odveleni na frontu, a proto se opět vydali na protest k tauridskému paláci. O několik dní později připlulo na 20 000 námořníků, kteří obsadili palác, kde sídlili dočasně bolševici v čele s Leninem. Ten demonstrujícím námořníkům sdělil jeho víru v sovětskou moc, která zcela jistě přichází.

⁶ <http://21stoleti.cz/2009/09/18/jak-to-bylo-doopravdy-s-ruskou-revoluci>

⁷ <http://21stoleti.cz/2009/09/18/jak-to-bylo-doopravdy-s-ruskou-revoluci>

Později se strhla bitva mezi kozáky, kteří byli stále loajální prozatímní vládě a ozbrojenými námořníky, kteří se dovolávali sovětské moci. Ve výsledku dělnická třída spolu s námořníky dobyla tauridský palác a nebýt Lva Trockého, zmocnili by se i ministra Černova. Ještě ten večer se přišlo na financování Lenina německým generálním štábem a následným obviněním bolševiků ze spolupráce s Německem.

Byl vydán zatykač na 11 bolševických předáků a byl obsazen jejich palác. Všichni bolševici se bez boje vzdali. Lenin o připravovaném útoku věděl a v přestrojení s oholenou bradkou uprchl do Finska.

Ostatní přední členové strany, jako Kaměnev, Trockij a další, byli uvrženi do petropavlovské pevnosti. Prozatímní vláda se přestěhovala do zimního paláce a Sovět do smolného paláce na okraj města.

Situace na frontě hlásila ruský ústup, německé jednotky obsadily Rigu a hrozilo i obležení Petrohradu. Reakce pravicové strany byla znovuobnovit carství, popravit bolševiky a rozehnat Sovět. Za nezdařilou ofenzivu Kerenskij obvinil generála Brusilova a místo něj dosadil Generála Kornilova, který nevlastnil šlechtický titul, nýbrž byl pouze synem sibiřského kozáka.

Nový generál přinesl nový diktátorský způsob vedení. Obnovil v armádě trest smrti pro všechny dezertéry, ukončil vojenské výbory, rozpustil revoluční pluky a chtěl zavést stanné právo po celém Rusku. Dále požadoval i zamezení stávek a demonstrací dělníků. Ze strachu z bolševického převratu pověřil třetí jízdní sbor generála Krymova k přesunu blízko Petrohradu, aby v případě potřeby mohl zasáhnout.

Tento postup však vyděsil vysoké důstojníky a samotného Kerenskeho, který ho označil za zrádce revoluce a zbavil ho funkce. Byl založen zvláštní výbor pro boj s kontrarevolucí, jejímiž členy byli menševici, eseři a bolševici. Na popud bolševiků se začaly formovat Rudé gardy. Železničáři zatarasili trať k Petrohradu, kvůli postupu vojska generála Krymova.

Sověti přesvědčili postupující armádu o tom, že prozatímní vláda není v nebezpečí a vojáci se tak obrátili proti svým důstojníkům. Generál Krymov se rozhodl spáchat sebevraždu a na jeho místo nastoupil Michail Alexejev, jenž potrestal Kornilovova tím, že ho uvrhl do domácího vězení. Tím odstranil důležitou osobnost prozatímní vlády a sovětům tak již nic nebránilo k ovládnutí petrohradského Sovětu.

Bolševici ihned zaujali většinu křesel v předsednictvu. Lenin získával čím dál větší popularitu a jeho výrok: „*Všechnu moc sovětům*“⁸ se stal revolučním heslem.

Lenin se kvůli stále platnému zatykači vydal do Petrohradu v utajení a svolal jednání bolševické strany, kde se rozhodlo o svržení prozatímní vlády a také o vytvoření politického byra, jehož členy se stali- Lenin, Trockij, Zinovjev, Kaměnev, Stalin, Sokolnikov a Bubnov.

Plánování revoluce měl na svědomí hlavně revoluční výbor, který vedl Trocký. Datum nebylo stále dohodnuto, ale Lenin prosazoval udeřit před druhým všeruským sjezdem. To ovšem překazil Zinovjev a Kameněv, které později Lenin označil za zrádce a zločince.

Kameněv totiž napsal článek do listů „Novaja žizň“ o připravovaném povstání, které by mělo dle jeho názoru fatální důsledky na dělnickou třídu. Revoluce se tak oddálila až na sedmého listopadu.

Kerenskij se i tak neobával o své postavení, přesto učinil krok, který vyvolal vzpouru v posádce. Nařídil bojovat na severní frontě, kde Němci v tu dobu postupovali na hlavní město. Výsledek byl takový, že se vojáci vzbouřili a přidali se k revolučnímu výboru.

Děla se otočila směrem na zimní palác a křižník Aurora vyplul k Nikolajevskému mostu. Most však jako obranu nechala prozatímní vláda zvednout, navíc obsadila redakci bolševických listů se snahou odvrátit revoluční snahy. Den před samotnou revolucí docházelo k ozbrojeným konfliktům a Ruská garda začala obsazovat důležité body ve městě, jako nádraží, policejní stanice, banky. Lenin v přestrojení ve večerních hodinách opouští svůj úkryt a jede vstříc revoluci do Smolného. Již druhý den ráno byl Petrohrad krom Něvského prospektu a Zimního paláce kontrolován.

Proti sobě stály dvě strany. Prozatímní vláda, jejímiž členy zůstali už jen kozáci, junkeři a ženské oddíly a bolševici. Na jejichž stranu se přidala i petrohradská posádka.

Kerenskij se ještě dopoledne sedmého listopadu snažil o odvrácení revoluce tím, že vyjel do Gatčiny, kde chtěl požádat o pomoc frontové jednotky, které ještě stály na straně Prozatímní vlády.

⁸ <http://21století.cz/2009/09/18/jak-to-bylo-doopravdy-s-ruskou-revoluci>

2.2. Dobyť Zimního paláce

O dobytí Zimního paláce panuje několik legend. Například, že měla v tu dobu zuřit válka v ulicích. Opak byl ovšem pravdou. Městská hromadná doprava jezdila neomezeně, v divadle hráli Borise Godunova a Fjodor Šaljapin vystupoval v Národním domě.

Výstřel z křižníku Aurora měl být závislý na červeném světle, rozsvícené v Petropavlovské pevnosti. Přes mlhu však nebylo možné světlo spatřit, a tak se vystřelilo de facto náhodně. Útok sám se považuje za chaotický, obranné jednotky nekladly odpor. Jediným problémem se údajně stal vinný sklep, který samotný akt poněkud zbrzdil. A tak až další den ráno mohl člen Vojenského revolučního výboru Vladimír Antonov Ovsejenko zatknout poslední členy Prozatímní vlády.

V době dobývání Zimního paláce se ve Smolném odehrával druhý všeruský sjezd sovětů. Předseda Lev Trockij tak mohl vyhlásit úspěšné svržení vlády. Martov měl v úmyslu založit koaliční demokratickou vládu se zastoupením všech socialistických stran. Ne všichni menševici a esefi však byli pro tuto variantu, jelikož útok na Zimní palác se jim zdál odsouzeníhodný.

To vzali bolševici jako zradu a uvnitř jednání došlo ke konfliktu. Menševici jednání opustili a osmého listopadu se tedy oficiálně jmenovala nová čistě bolševická vláda-rada lidových komisařů, zkráceně sovnařkom. Předsedou nové vlády se stal Lenin, místo komisaře pro zahraniční záležitosti obsadil Trocký, Rykov se stal komisařem vnitřních záležitostí, Lunčarskij komisařem školství a konečně Stalin zastával post komisaře pro národnosti.

Bolševici si museli zprvu naklonit hlavně vojáky a ruské rolníky. Proto první dekrety směřovaly právě tímto směrem. Další dekrety se věnovaly cenzuře proti pravicovému, menševickému a eserskému tisku.

I přes dobytí zimního paláce a jednobarevnou vládu však nemůžeme hovořit o vládnutí jako takovém. Bolševici měli hodně protivníků, kteří požadovali dohodu s ostatními socialistickými stranami.

Kerenskij skutečně získal podporu v Gatčině a rozhodl se táhnout proti bolševikům na hlavní město. Petrohradská posádka by nebyla připravená na takový útok, vojáci se po vyhlášení dekretů o míru a půdě vydali domů na venkov. Tento útok však zůstal jen v teoretické rovině. Rozpory se začaly projevat i uvnitř bolševické strany.

Mnoho straníků bylo obviněno za „nemarxistické činnosti proti Říjnové revoluci“ a byli tak nuceni opustit stranu. Jednalo se o Kameněva, Zinonjeva, Rykova, Miljutina a Nogina.

V příštích dnech otisklo pět lidových komisařů Leninova kabinetu v deníku Izvestija vyjádření o tom, že se bolševická vláda dá udržet pouze terorem. Takto komentoval situaci i Maxim Gorkij, jehož deník si bolševici nedovolili cenzurovat: „*Lenin a Trockij nemají sebemenší potuchy o tom, co znamená svoboda nebo lidská práva. Už je zachvátila otrava nepoctivým jedem moci, což je vidět na jejich hanebném přístupu ke svobodě slova jednotlivce a ostatním občanským svobodám, za které demokracie bojovala.*“⁹.

3. Politický vývoj v letech 1917-1922

Situace po roce 1917 vedla až k Ruské občanské válce. Rusko se zmítalo v chaosu. Zatímco prozatímní vláda chtěla podnikat demokratické kroky, rudá vláda v Petrohradě založila Sovět a s Leninem začali pracovat na nových reformách a dekretech.

Dekret o míru, dekret o půdě a dekret o církvi. Také se jako obranný prostředek založila Rudá armáda a v lednu 1918 se vyhlásila Ruská sovětská federativní socialistická republika. Od roku 1922 zastává funkci generálního tajemníka Komunistické stran Sovětského svazu Stalin. Děje se tak kvůli zhoršujícímu se zdravotnímu stavu Vladimíra Ilijiče.

Proč bolševici zvítězili? Situace pro ruské obyvatelstvo nebyla příliš růžová, nechtěli jen poslouchat, jak by se mohli mít líp, ale šlo jim hlavně o činy. Bolševici tak svůj program uskutečňovali prostřednictvím Sovětů, což byly nestranické organizace, které měly u lidí respekt. Sověty totiž vyjadřovaly to, co lidé chtěli a potřebovali. Avšak jen u ruské revoluce to skončit nemělo. Lenin měl jiné plány, i když mu nikdo příliš nevěřil.

„*Ať žije světová socialistická revoluce*“¹⁰, prohlásil na nádraží v Petrohradu. Ačkoliv měl tento proslov velký úspěch, rozcházel se s politikou ostatních socialistických stran, a tak žádný extra ohlas nevyvolal. Byl považován za další z obyčejných, bolševických projevů. Tento fakt však Lenin bral naprosto vážně. „*Není pochyb o tom,*

⁹ <http://21století.cz/2009/09/18/jak-to-bylo-doopravdy-s-ruskou-revoluci>

¹⁰ <http://21století.cz/2009/09/18/jak-to-bylo-doopravdy-s-ruskou-revoluci>

že k socialistické revoluci v Evropě dojde. Na této jistotě a na této vědecké prognóze jsou založeny všechny naše naděje.“¹¹. Evropa se ovšem na stejné vlně nepohybovala.

Když na jaře roku 1918 proti Rusku postupovala německá vojska, odmítal přistoupit na mírovou dohodu a přijmout jejich požadavky. Jeho naděje se upírali k revolucím v západních zemích, které měly Rusko zachránit.

To nevyšlo, protože revoluční hnutí se nevyvíjelo až tak dynamicky. Nezbyvalo nic jiného než se podrobit a přijmout diktát Německa. To se nesešlo s pochopením ostatních, ale Lenin na to měl jednoznačnou odpověď: „Nedovedeš-li se nepřizpůsobit, nemáš-li chuť plazit se po břiše v blátě, nejsi revolucionář, ale žvanil.“¹²

V roce 1920 podniklo Rusko protiofenzivu na Polsko, které dobylo Kyjev a snažilo se rozšířit své území dál na východ. Plán byl dobýt Varšavu. Polské vojsko však odrazilo nápor rudé armády a město tak uchránilo. Lenin věřil, že dobytím Varšavy svrhne kapitalistický režim v Evropě.

Po porážce Ruska došlo ke smíření obou států, třebaže jejich vzájemná důvěra byla už značně narušena. I přes veškerá úskalí Lenin stále věřil na možnost světové revoluce, i když sám připouštěl, že to nejde podle jeho představ. „Vývoj v těchto zemích neprobíhá tak, jak jsme to kdysi očekávali. Neprobíhá v nich rovnoměrné vyzrávání socialismu“.¹³ Představa ovládnutí celé Evropy byla takovým hnacím motorem bolševiků.

Z jara roku 1918 vygradoval proces vyvlastňování závodními výbory v rudogardistický útok na kapitál. Pracovní morálka upadala a důsledkem byl právě hospodářský rozvrat. Začalo hromadné zestátnění majetku, v roce 1920 byly zestátněny i sebemenší továrny. Stalo se tak kvůli válečným okolnostem, které doslova zužovaly Rusko. Zapříčinily nedostatek surovin, paliva, potravin. Zkolabovala doprava a zvýšila se inflace. Peníze ztratily svou hodnotu a nově se začalo v továrnách vyplácet v naturáliích. Ale ani naturálií nebylo dostatek, toho zneužíval černý trh.

Města potřebovala vesnice a jejich produkty na naturálie. Lidé z vesnic ale neměli sebemenší zájem na tom, dotovat továrny, protože z toho neměli žádný užitek. Nebylo jiné východisko než rolníky k zásobování donutit. Dělo se tak pomocí ozbrojených oddílů.

¹¹ <http://21stoleti.cz/2009/09/18/jak-to-bylo-doopravdy-s-ruskou-revoluci>

¹² <http://21stoleti.cz/2009/09/18/jak-to-bylo-doopravdy-s-ruskou-revoluci>

¹³ <http://21stoleti.cz/2009/09/18/jak-to-bylo-doopravdy-s-ruskou-revoluci>

Když se dospělo k názoru, že to není úplně nejlepší cesta, vymyslel se plán na rozdělení vesnice na chudší a bohatší vrstvy. S pomocí chudších vrstev se tak začaly vymáhat potraviny. Tento způsob získávání potravin se netěšil příliš velkému úspěchu a navíc se začali bouřit samotní rolníci. Na Ukrajině a Povolží to dokonce dospělo k rolnické válce.

Zestátnění výroby a násilné zabírání zemědělských produktů neslo název tzv. válečný komunismus. Vše podléhalo válce. De facto můžeme mluvit o ideálním stavu komunistické vize. Bucharin rozvinul teorii, že: *„trh, peníze, obchod, tyto črty kapitalismu rychle zmizí. Hospodářská nauka se stane vědou o výměně statků a o přeměně soukromého vlastnictví ve výrobní síly.“*¹⁴

Když se zvedla vlna odporu na ruských vesnicích a přidalo se i dělnictvo, začal Lenin ustupovat.

Stalin, téhož času lidový komisař pro národnostní otázky, zpochybnil deklaraci o právu národů na sebeurčení. Prohlásil, že na sebeurčení má nárok pouze pracující lid. Lenin k tomu dodal: *„Co stojí výš - právo národa na sebeurčení nebo socialismus?“*¹⁵.

Pokus Ukrajiny o nezávislost tak skončil fiaskem. Větší štěstí mělo Finsko, kterému se podařilo vymanit ze spárů bolševiků. Pobaltské země také toužily po nezávislosti, povedlo se jim to ale až v roce 1920. Bělorusko se stalo nezávislým v roce 1919.

V listopadu 1917 vznikly tři samostatné státy- Gruzie, Arménie a Ázerbájdžán, bohužel o dva roky později se dostaly pod nadvládu bolševiků.

Mezi roky 1919-1920 došlo k obsazení středoasijských území. Dále sovětská vojska dokázala osvobodit Dálný východ, cílem bylo zajistit území mezi sovětským Dálným východem a Japonskem.

Na konci občanské války se pod sovětskou nadvládou nacházely čtyři pětiny bývalého carského území. Kromě Finska, pobaltských států a Polska. S nabytým územím vznikl v roce 1922 Svaz sovětských socialistických republik.

3.1.Brestlitevský mír

Brestlitevský mír zapříčinil velkou územní ztrátu, ale zabránil také postupu německých vojsk na západě země.

¹⁴ <http://21stoleti.cz/2009/09/18/jak-to-bylo-doopravdy-s-ruskou-revoluci>

¹⁵ <http://21stoleti.cz/2009/09/18/jak-to-bylo-doopravdy-s-ruskou-revoluci>

Na začátku roku 1918 se totiž Rusko zmítalo v chaosu. Bolševici ovládali města, ale neměli armádu, která by je chránila. Územní ztráty se týkaly Finska, Pobaltí, části Polska, Ukrajiny, Běloruska a Besarábie.

Po říjnové revoluci už se Rusko dál nechtělo angažovat ve válce a dalo tak prostor Německu a Rakousku - Uhersku na dobytí území, které jim zabrala carská armáda.

Údajně mělo Rusko také dostat několik milionů marek ve zlatě za ukončení východní fronty. Lenin ovšem neplánoval nějak zvlášť tuto dohodu dodržovat, a tak po kapitulaci Německa se této smlouvy zřekl.

Důsledky brestlitevského míru byla ztráta území na velikost moskevské říše v 16. stol. Ekonomický dopad byl takový, že se ztrátou Ukrajiny přišla i ztráta ukrajinských obilnic, uhelných revírů a zásob kovů.

Odpor sociálních revolucionářů, chtěli svrhnout bolševiky a pokračovat ve válce proti Německu. 23 středních měst v Rusku protestovalo. V krajních částech Ruska se zvedala protibolševická nálada.

Důležitou roli zde sehrál velitel donských kozáků, ataman Pjotr Krasnov, který sympatizoval k Němcům a dokázal přerušit spojení mezi Moskvou a severozápadním a jižním Kavkazem. Zanedlouho se však hlavní tepna do Moskvy otevřela, díky dobytí Carycinu zpět.

3.2.Ruská občanská válka

Ozbrojený konflikt, který vznikl na přelomu let 1917-1918, rozděloval levicové bolševiky a opozici, v níž se mísili monarchisté, liberálové nebo umírněnější bolševici.

Příčinou války byla říjnová revoluce v roce 1917 a následný vznik sovětské vlády, v jejímž čele stál Lenin. Opozice nestála o nastolení diktatury, ale žádala diskuzi a umírněnější politiku, o což neměl Lenin zájem.

Nejprve však ukolébal protistranu tím, že zorganizuje volby do Ústavodárného shromáždění. Většinu hlasů dostali Eseři a tak bylo shromáždění rozeznáno. I založení tajné policie Čeky nebylo zrovna dobrým znamením.

Z ruských dějin je nám již znám výsledek a budoucí vývoj státu. Po výhře bolševiků se zrodila jedna z nejdrsnějších diktatur světa, která si svou moc držela až do příchodu Michaila Gorbačova.

Válka mohutně zasáhla do životů obyčejných lidí, počet obětí se odhaduje kolem 8 milionů. Vyšší inteligence raději emigrovala a do války zasáhly i zahraniční mocnosti. Velká Británie, Německo, Japonsko.

3.3. Zavraždění carské rodiny

Po svržení cara Mikuláše II., byl on a jeho rodina vězněni nedaleko Petrohradu. Poté odvezeni do Tobolsku, a pak do osudného Jekatěrinburgu. Když se v létě bolševici dozvěděli o postupujících československých legiích, ze strachu o vysvobození carské rodiny se čekista Jakov Jurovskij rozhodl pro popravu všech členů rodiny i služebnictva. Stalo se tak 17. července 1918.

4. Politický vývoj v letech 1922-1940

Už od roku 1921 probíhaly v Rusku změny. Po občanské válce bylo nutné se zaměřit zejména na obnovu hospodářství. Najednou vše ožilo, na ulicích jste si mohli koupit pirohy nebo pelmeni, ženy se nechali stříhat podle nejnovějších trendů.

Ačkoliv v tom samém roce postihla jih Ruska neúroda, která měla na svědomí pět milionů obětí, už o dva roky později bylo umožněno obilí vyvážet.

Ani průmysl nebyl pozadu a pomalu se začínal vracet do normálu. Důkaz nového stylu života v Rusku bylo i počínající soukromé podnikání.

Aby se znovu obnovil trh, byla potřeba i nová měna. Sovětské ruble (tzv. sovznaky) vystřídaly tzv. červonce.

Celková atmosféra doby se zdála být velmi uvolněná. Vydávaly se knihy o sexuální revoluci nebo dokonce bulvární tisk. Ze zahraničí se dovážela tvorba, kterou vydávali emigranti, znovu se otevřely noční podniky. Tento na první pohled velmi sympatický systém měl však své ale, například se rozmohla ve velkém korupce.

Dalším problémem bylo hospodářství. Přesněji řečeno, propastný rozdíl mezi průmyslem a zemědělstvím a jejich směnou zboží. V říjnu 1923 byly ceny průmyslových výrobků až třikrát dražší než u těch zemědělských. Provoz průmyslových továren stál na kapitálu, a proto se rozhodli výrazně zdražit. Nicméně i tak se s velkou oblibou vzpomíná právě na období po občanské válce a před Stalinovým terorem.

V roce 1922 vygradovalo stíhání pravoslavné církve a jiných sovětských nepřátel. Sám Lenin vnesl do trestního zákoníku, že každý sovětský občan mohl být odsouzen,

i když nebyl účastníkem žádné protistátní organizace. Nebral se ohled ani na to, zdali šlo jen o záměr nebo došlo k naplnění činu.

Mezi roky 1922-1923 došlo k rozsáhlému odlivu mozků. Na tři sta lidí ruské inteligence především z humanitního směru bylo vyhoštěno. Emigrovali i další, z různých vrstev ruské společnosti. Počet se odhaduje až na dva miliony a cílem se staly hlavní velkoměsta Evropy.

O monarchistickou vrstvu emigrantů se velmi zajímala tajná služba. Členové této služby organizovali ilegální cesty do Ruska, pod záminkou, že zastupují podzemní organizaci.

Zajímavá situace, která se odehrála v roce 1924 má přesah i do českých dějin. Starý eserský revolucionář Boris Savinkov, byl po příjezdu zatčen. U soudu tvrdil, že se v Rusku sešel s T. G. Masarykem, který mu měl údajně zaplatit za atentát na Lenina. Tato skutečnost se ovšem později projevila jako mylná. Masaryk se s ním skutečně sešel a peníze opravdu předal, malá částka by však na atentát nevystačila. Sebevražda Savnikova ještě potvrdila jeho verzi za smyšlenou.

V roce 1923 se Lenin definitivně stáhl z politického života. Moc přebral tzv. triumvirát, který tvořili Zinoněv, Kameněv a Stalin. Stalin se stal generálním tajemníkem 3. dubna 1922. Lenin by býval dal přednost Trockému, což dokonce popsal ve své závěti. *„Tím, že se soudruh Stalin stal generálním tajemníkem, soustředil ve svých rukou nesmírnou moc a já si nejsem jist, dokážete-li vždy obezřetně tuto moc uplatňovat. Naproti tomu soudruh Trockij, jak to již dokázal jeho boj proti ÚV v souvislosti s problémem lidového komisariátu dopravy (Trockij prosazoval pokračování militaristických metod v dopravě i po ukončení občanské války a vyvolal tak tzv. odborovou diskusi na jaře 1921), se nevyznačuje jen vynikajícími schopnostmi. Osobně je to snad nejschopnější člověk v nynějším ÚV, ale zároveň je přespříliš sebevědomý a příliš se nechává unášet čistě administrativní stránkou věci.“*¹⁶.

4.1.Stalinismus

Po smrti Lenina se chopil moci Josif Stalin. Období jeho diktátorské vlády je charakteristické jako období stalinismu. To znamenalo zavedení kolektivizace a industrializace.

¹⁶ ŠVANKMAJER, M.: Dějiny Ruska. 5., rozš. vyd. Praha 2008.

Kolektivizace zemědělství, kdy byla půda rolníkům násilně odebírána a kolektivizována měla za následek hladomor. Zemědělská produkce klesla na velmi nízkou úroveň a nedokázala se zvednout až do rozpadu SSSR.

V roce 1936 se povedlo zabrat 90% hospodářských území. Hlavní a jedinou mocí byl Stalin, jeho kabinet a tajná policie. Všechny opoziční strany byly zlikvidovány a jeho členové zavražděni nebo posíláni do gulagů. Někdy se pro stalinismus užíval ekvivalent „rudý fašismus“ a to pro sympatie, které choval k nacistickému Německu.

Až Chruščov, který nastoupil do čela státu v roce 1964, zahájil destalinizaci a odsoudil kult osobnosti.

Po něm se ujal vlády Brežněv, který však pokračoval ve Stalinových myšlenkách a zahájil tzv. neostalinismus.

Ačkoliv zde mluvíme o jednom z největších diktátorů světa, musím zmínit i pár pozitivních přínosů té doby. Došlo ke zrovnoprávnění mužů a žen, bylo zajištěno vzdělání, i když ne úplně objektivní. Také lékařská péče se zlepšovala a tak se vymýtilo mnoho chorob, které tu dobu zužovaly svět, jako cholera nebo malárie.

Cílem hospodářství byly ekonomické změny, které se měly ubírat pouze socialistickým směrem. Za zmínku určitě stojí tzv. pětiletky. Pětiletky byly podrobné plány hospodářství, kdy se dopředu naplánoval objem produkovaného zboží, cena, místo apod.

Tento koncept měl podle Stalina úspěšný potenciál, který se ovšem nenaplnil. Posléze bylo zjištěno pár nevýhod. Řízená ekonomika totiž nedokázala držet krok s ostatními vyspělými ekonomikami.

4.2. Velká čistka

Jak je známo, v případě Lenina i Stalina padlo mnoho milionů obětí. To, co však odlišuje tyto dvě osobnosti, je fakt, že Stalin se nezdráhal tzv. střilet do svých řad.

Neváhal zavraždit své spolupracovníky nebo příbuzné. Nevěřil totiž nikomu. Vykonstruované procesy probíhaly v období let 1936-1938 a nikdo si nemohl být svým životem jistý. Ani dokonce šéf NKVD Nikolaj Ježov, který splnil každý Stalinův příkaz, a který byl odstraněn, protože věděl až moc informací. Velká čistka se obvykle dělí na čtyři procesy.

První moskevský proces se odehrál v srpnu 1936 a hlavními protagonisty byl Lev Kameněv a Grigorij Zinovjev. Oba velice blízcí Stalinovi spolupracovníci. Pod příslibem, že se jejich rodinám nic nestane, se přiznali k antisovětské činnosti. Byli

popraveni a jejich rodiny čekal stejný osud, stejně jako dalších čtrnáct odsouzených politických osobností.

Druhý moskevský proces se lišil od prvního procesu tím, že z obviněných sedmnácti lidí byli popraveni pouze čtyři. Stalo se tak na konci ledna 1937. Obviněnými byli vysocí představitelé komunistické internacionály.

Tajný proces proti vysokým důstojníkům armády. Ze strachu, jak by veřejnost vzala popravu armádních důstojníků, se rozhodlo, že tento proces proběhne tajně. Způsob, provedení procesu, byl důmyslný. Využilo se služeb Reinharda Heidricha, velitele německé tajné služby. Stalin mu podsunul zprávu o tom, že se z řad důstojníků chystá atentát na Stalina. I v německém zájmu byla likvidace generálů. Když vše vyšlo na povrch, lidé v tajných službách neváhali zbrojit proti nim.

Třetí moskevský proces měl za úkol odstranit nepřátele, kteří smýšleli až moc pravicově. Mezi obžalovanými stanul Genrich Jagoda, předchůdce Ježova a hlava NKVD. Dále Nikolaj Bucharin a Alexej Rykov.

Když se Stalin zbavil všech svých údajných nepřátel, svíral v rukou neomezenou moc. Zůstal jediným původním bolševikem.

5. Vladimír Iljič Uljanov

(22. 4. 1870- 21. 1. 1924)

*“Jako bývalý stalinista, který prošel bolestným přechodem k úplnému zavržení bolševického totalitarismu, přiznávám, že leninismus byla poslední bašta, která v mé mysli padla. Když jsem pečlivě a podrobně probíral uzavřené sovětské archivy na Harvardově univerzitě a v Hooverově institutu v Kalifornii, Leninův obraz se v mém hodnocení postupně měnil: tvůrce a prorok byl vytlačován ruským jakobínem. Uvědomil jsem si, že nikdo z nás Lenina nezná-
vždycky stál před námi v posmrtné masce pozemského boha, kterým nikdy nebyl.”¹⁷.*

Vladimír Iljič Uljanov se narodil 22. Dubna 1870 v Simbirsku na řece Volze do velmi zámožné rodiny. Jeho otec získal šlechtický titul, jelikož byl jmenován ředitelem všech základních škol gubernie a státním radou. Samotný Lenin si tento fakt užíval natolik, že se neváhal podepisovat jako Vladimír Iljič šlechtic Uljanov.

Byl pokřtěn jako pravoslavný křesťan, nicméně jeho rodová linie byla velmi rozmanitá. Jeho dědeček z matčiny strany byl židovského původu a vedl obchod s vínem.

¹⁷ PACNER, K. Osudová třináctka: státníci, diktátoři a zločinci, kteří formovali 20. století. Praha 2012.

Z pudu sebezáchovy však konvertoval ke křesťanství, jelikož nechtěl být vyhnán na území, určené jen pro Židy. Zřejmě, aby potvrdil důrazně svou novou víru, stal se antisemitou. Jeho ženou byla volžská Němka.

Vladimír byl spíše samotář, nedokázal unést kritiku a uznával jen své názory. Student to byl vynikající, patřil k nejlepším ze školy. Hovořil německy, francouzsky a také se naučil anglicky. Z právnických fakult byl však několikrát vyloučen za účast na demonstracích.

Jeho život pravděpodobně formovaly dvě těžké životní události. První byla smrt jeho otce, který zemřel na následky mrtvice, když bylo Vladimírovi 16 let. Následujícího roku byl jeho starší bratr Alexandr, člen teroristické organizace Lidová svoboda, popraven za vraždu cara Alexandra III.

Někteří historikové tvrdí, že nebýt této události, svět by se nikdy nedozvěděl o Leninovi. „*Politický a hospodářský systém ho znechucoval a panující pyramida moci mu byla přímo odporná. Možnosti smírného rozvoje v Rusku ho nijak nevábily. Nenáviděl jak Romanovce, tak starou Rus.*“¹⁸ napsal britský historik Robert Service.

Lenin nebyl typickým nespokojeným a chudým občanem. Ba naopak, možná, že právě touha po pomstě ho natolik motivovala k činům, které tak radikálně formovaly naše dějiny.

Čtyři měsíce studoval na právnické fakultě v Kazani, když přišlo vyloučení za účast na studentské demonstraci. Byl vypovězen na rodný statek v Kokuškinu v Kazaňské gubernii.

Po půl roce se směl vrátit zpět. Dostal se do okruhu lidí, kteří studovali díla Karla Maxe, Bedřicha Engelse či Vladimíra Plechanova. O dva roky později byl přijat na dálkové studium právnické fakulty v Petrohradě, které úspěšně absolvoval.

Začal pracovat jako koncipient v advokátní kanceláři v Petrohradu. Krom toho se stal vedoucím marxistické skupiny a pracoval na programu sociálně demokratické strany. Zde se seznámil i se svou budoucí ženou Naděždou Krupskou.

Po vydání pasu se v roce 1895 vydal do Švýcarska, Německa a Francie. Chtěl se setkat s Georgiem Plechanovem, zakladatelem ruského marxismu.

Po návratu do Ruska založil společně s Julijem Martovem Svaz boje za osvobození dělnické třídy, který byl posléze rozehán a jeho členové byli zatčeni a vyhnáni.

¹⁸ PACNER, K. Osudová třináctka: státníci, diktátoři a zločinci, kteří formovali 20. století. Praha 2012.

Uljanov se tak dostal do vesnice Šušenskoje u Jeniseje. Naděžda Krupská byla též vyhnána, ale do Ufy. Navrhla tak sňatek s Leninem a přesunuli ji k němu. Ačkoliv oba hodně toužili po dítěti, nikdy se ho nedočkali. Na vině byl zřejmě Naděždin horší zdravotní stav, trpěla onemocněním štítné žlázy. Odmítala se léčit, i když podle tehdejší prognózy umíral každý pátý člověk.

O bídě ve vyhnanství nemohla být řeč, oba dostávali měsíčně pět rublů a Naděžda svůj podíl posílala na fond strany. Lenin nezahálel a stále neúnavně promýšlel socialistickou revoluci.

Psal knihy a podepisoval se několika pseudonymy, například Tulin nebo nám již dobře známé jméno Lenin, podle řeky Leny. Oficiální důvod jeho pseudonymu není znám, existuje však odůvodnění, že si jej zvolil na protest vůči menševikovi Georgiji Plechanovi, který si říkal Volgin, podle řeky Volhy. Lena teče jiným směrem než Volha a je delší.

Po návratu z vyhnanství žil ve Švýcarsku, Německu, rakouské části Polska, Francii a Anglii. Byl vydavatelem časopisu Jiskra a Pravda. Krom toho nebyl nikde zaměstnán, žil z příspěvků mecenášů, jako byl například Sáva Morozov. Dalším „přivýdělkem“ byly bankovní loupeže na Kavkaze, které řídil Stalin.

V zahraničí ho začaly zužovat zdravotní potíže se žaludkem, dokonce ho postihlo infekční onemocnění kůže, tzv. růže. Trpěl nespavostí, migrénami, jeho život se točil pouze kolem politiky. Stýskalo se mu po ruském venkově a odpočinku v něm.

Roku 1902 dokončil knihu „Co dělat?“, kde vůbec poprvé zmínil, že by se dal stát řídit masovým terorem. To se ale mnohým revolucionářům nelíbilo a považovali to dokonce za nepřijatelné. Martov toužil po straně, v níž se členové mohou vyjádřit k problémům nezávisle na ústředním vedení, kdežto podle Lenina bylo třeba vůdcovství, vůdcovství a zase vůdcovství. Vše ostatní se mělo přinejmenším v daném okamžiku této potřebě podřídít.

Lenin byl přehlasován a po hádkách někteří znechuceně odcházeli. K odpůrcům byl nemilosrdný, jen on měl pravdu, kterou si radikálně prosazoval. Nakonec jeho frakce získala většinový podíl hlasů a strana se tak rozdělila na bolševiky a méně agresivní menševiky, v čele s Martovem.

Po nevydařené revoluci roku 1905 se manželé Uljanovovi vrátili z exilu zpět do Ruska. Car po krvavém potlačení revoluce povolal do Petrohradu gubernátora Petra

Stolypina, kterého jmenoval ministerským předsedou, a který přišel s novými pořádky. Jeho heslo znělo: „*Liberální reformy a silná vláda.*“¹⁹.

Revolucionáře ihned popravoval nebo posílal do vyhnanství na Sibiř. Měl na svědomí i několik reforem a rolníkům dal svobodu pohybu a možnost hospodaření. Chtěl tak na venkově vytvořit střední třídu. Dále také zavedl povinnou školní docházku a na programu nechyběla ani podpora průmyslu. Tento fakt se nelíbil bolševikům, které to značně oslabilo.

Po porážce v roce 1905 byli revolucionáři nuceni prchnout za hranice. Lenin utekl přes Finsko, Švédsko a Německo do Ženevy, která byla jakýmsi centrem ruských revolucionářů v exilu. Tam pracoval na svém programu pro ruskou sociálně demokratickou stranu a formuloval svou doktrínu, jejíž hlavní zásady byly odmítnutí demokracie a diktatura proletariátu.

Se svým programem vystupoval na různých seminářích a konferencích. Rok 1909 se stal v soukromé rovině pro Lenina osudový. Potkal se s bolševičkou Inessou Armandovou, s níž ho později spojoval milostný vztah. Láska mezi nimi se posunula tak, že v jednu dobu tvořili společně s Naděždou milostný trojúhelník. Armandová s nimi dokonce bydlela a volný čas trávili procházkami ve třech a debatováním o politice. Nicméně i tak, došlo mezi milenci k rozchodu. Spekuluje se, že to přišlo ze strany Leninovy ženy, i sama Armandová to zmínila v jednom ze svých dopisů.

Roku 1903 se Lenin stává vedoucím bolševikem a roku 1906 se stal jedním z předsedů v Sociálně demokratické dělnické straně Ruska. Radikálně prosazoval své názory i přes odpor ostatních. V roce 1907 se přesunuje raději do Finska, cestuje po Evropě a účastní se levicových konferencí.

Nadešel rok 1917 a Lenin už ztrácel naději na bolševický převrat. Svržení cara bylo nečekané, o to víc, že se odehrálo bez revolucionářů v exilu.

Velké Říjnové socialistické revoluci jsem se již v mé práci věnovala, a proto bych ráda pokračovala v událostech po roce 1917.

Revoluce se naplnila, nyní se mohl Lenin soustředit na řízení státu tak, jak o tom snil. 8. listopadu 1917 byl zvolen předsedou rady lidových komisařů. V obavě před vpádem německých vojsk na území Sovětského Ruska se snažil Lenin o podepsání mírové smlouvy.

¹⁹ PACNER, K. Osudová třináctka: státníci, diktátoři a zločinci, kteří formovali 20. století. Praha 2012.

Vyjednávání však bylo na Trockém a ten se snažil najít střední cestu mezi Leninem a Bucharinem, který prosazoval válku. Navrhl tedy podepsat mírovou smlouvu jen za předpokladu, že to nepřinese žádnou ztrátu území. Vyjednávání neuspělo a tak Rusko přišlo o značné území na západě.

V roce 1918 přikázal přijmout tzv. Brestlitevský mír. Tímto se zbavil vojenských záležitostí a mohl se věnovat „domácí politice.“. A za tímto účelem zřídil Čeku, obnovil trest smrti a bez milosti popravoval všechny nepohodlné jedince.

Jedni z prvních obětí Čeky se stala carská rodina. V témže roce byl zorganizován první atentát na Lenina. Iniciátorem atentátu byla členka Eserů, Fanny Kaplanová, která byla popravena 3. září.

V roce 1919 vznikla Kominternu, tedy komunistická internacionála. Cílem internacionály byla organizace komunistických stran a propagovat myšlenky revoluce do světa. Předsedou Kominterny byl zvolen Zinoněv.

Zajímavostí z roku 1920 lze považovat zlegalizování umělých potratů, které bylo první na světě.

O dva roky později došlo i na církev. Na rozkaz se popravovali kněží a rabovali cennosti z kostelů.

V hospodářském směru se zasloužil o elektrifikaci. Kolchozy a kolektivizace už tak dobře nedopadly a uvrhly Sovětský stát do bídy.

V roce 1921 vešel v platnost zákon Nové ekonomické politiky. Stalo se tak z pudu sebezáchovy, aby ekonomika zcela nekrachla. Zaměřovala se hlavně na agrární činnost, dále obchod i část průmyslu. NEP fungovala až do roku 1929.

Lenin umírá 21. ledna 1924 jako troska, po dvou mrtvicích a údajnému syfilisu. Byl to ale člověk, který dokázal změnit tok dějin k obrazu svému. Podřídil své vizi celý svůj život a dokázal pro ni nadchnout spoustu lidí.

Změnil nejen dějiny ruské, ale i světové, a ačkoliv se mu nepovedl jeho sen o světové revoluci, nesmazatelně se zapsal do historie mnohých evropských zemí.

V roce 1918 ve svých úvahách o nejbližších úkolech sovětské moci napsal: „Plnými hrstmi brát všechno dobré, co mají za hranicemi: sovětská moc + pruská organizace železniční dopravy + americká technika a organizace trustů + americké školství etc.etc.+ + = E1 = socialismus.“²⁰

²⁰ ŠVANKMAJER, M.: Dějiny Ruska. 5., rozš. vyd. Praha 2008.

Byl diktátorem, který se neváhal zbavit všech svých nepřátel a nepřátel komunismu. Za jeho vlády se začaly zakládat gulagy. T. G. Masaryk okomentoval politický vývoj takto: „*Dovedli cara odstranit, ale neodstranili carismus.*“²¹. Lenin byl otcem revoluce a otcem bolševiků. Po smrti byl mumifikován, stal se uctívaným a davy turistů jeho mauzoleum navštěvují dodnes.

6. Politický vývoj SSSR v kontextu druhé světové války

23. 8. 1939 byl podepsán pakt o neútočení mezi Německem a SSSR. Nazývá se též jako pakt Ribbentrop - Molotov, podle ministra zahraničních věcí Joachima von Ribbentropa a lidového komisaře zahraničí, Vjačeslava Molotova. Obě strany si garantovaly, že se nespolečí s nepřátelskými stranami, a že se vojensky vzájemně nenapadnou.

Dále se také zavázaly k poskytování si vzájemných informací o společných zájmech. Tato smlouva byla velikým překvapením pro celý svět, SSSR platil za stát, který neuznává fašismus. Tento krok tak celosvětově pobouřil komunisty, kteří neváhali na protest vystoupit ze strany.

Navíc byli všichni komunisté vybídnuti k „neúčasti v protifašistickém odboji“, který platil až do roku 1941. V tomto období bylo Německo zásobováno Sovětským svazem. Dováželo se obilí nebo pohonné hmoty.

V roce 1939 proběhla tzv. zimní válka, kdy SSSR napadl Finsko. Tímto činem byl SSSR vyloučen ze Společnosti národů.

V červnu 1941 zradilo nacistické Německo smlouvu a zaútočilo na Sovětský svaz, který nebyl na tento krok vůbec připraven. Operace Barbarossa skončila neúspěšně, protože němečtí vojáci nedokázali vydržet v tak krutých chladných podmínkách.

V roce 1942 začalo Německo opět obléhat Stalingrad, Kavkaz a úspěšně dobylo Krym. Bitva u Stalingradu skončila kapitulací německých vojsk. 12. ledna 1945 zahájil Sovětský svaz viselsko-oderskou operaci, při níž byl osvobozen koncentrační tábor Osvětim a Východní Prusko.

Sovětská armáda postupovala přes Maďarsko, Polsko, Slovensko, Rakousko až na Moravu. Po bitvě o Berlín, která skončila podlehnutím německých vojsk, byl podepsán kapitulací akt.

²¹ ŠVANKMAJER, M.: Dějiny Ruska. 5., rozš. vyd. Praha 2008.

6.1.Katyňský masakr

Druhá světová válka začala napadením Polska nacistickým Německem 1. 9. 1939. SSSR se přidal 17. 9. 1939 a společně s Německem, Slovenskem a Litvou si rozebral polské území. Kromě území také SSSR získal na 15 000 zajatců z řad důstojníků a 10 000 příslušníků inteligence. Byli vězněni až do roku 1940, kdy se rozhodlo, že nepřátele Sovětského svazu není třeba šetřit a všichni byli povražděni.

7. Politický vývoj v letech 1945-1953

Když Rudá armáda obsadila území střední a východní Evropy, byla považována za až heroickou armádu, která ukončila trápení Druhé světové války. Obsadila mimo jiné i území, které ztratila díky Brestlitevskému míru. A to velkou část Východní Evropy a Finska.

Po válce došlo také k rozšíření komunismu do zemí střední a Východní Evropy, jako Československa, Polska, Jugoslávie, Bulharska, Rumunska a východní části Německa. Dále do Asie a to do Číny, Vietnamu a Severní Koreji nebo v případě Kuby až na západ.

Neustále se rozšiřující komunistický režim však nebyl po chuti každému. V NDR taková nespokojenost vedla až k povstání, které však bylo za pomoci Sovětských vojsk, potlačeno.

Rozmach industrializace, který pokračoval od třicátých let, se neustále vyvíjel, a tak mohli ruští konstruktéři představit úplně první jadernou bombu. To nebyla úplně dobrá zpráva pro USA, která stejně jako Sovětský svaz nasadila své špiony. Vzájemné sympatie byly na bodu mrazu a v této době se také rozmohl antiamerikanismus, tedy nenávisť vůči USA.

Tyto dvě velmoci mezi sebou bojovali jak na vědecké úrovni, a to v kosmickém výzkumu, tak i vojensky jako tomu bylo u války v Koreji. Byla to válka komunismu a kapitalismu.

Situace v Rusku byla propagandisticky zkreslována, a právě vrchol industrializace, stavba nových měst a stále se zvyšující počet továren, toho měla být příkladem i pro další komunistické státy. Kult Stalina jako osvoboditele enormně rostl, a tak byl oslavován a adorován.

8. Josif Vissarionovič Džugašvili- Stalin

(18. 12 1878- 5. 3. 1953)

„V roce 1917 už Stalin znal mnohé osobnosti, které vytvořili sovětskou elitu a jeho dvůr v letech, kdy měl nejvyšší moc. Násilí a klanovou Kavkazanů, lidí, jako byl Stali, Ordžonikidze a Šaman, hrála při formování SSSR přinejmenším stejně velkou roli jako podíl, jímž přispěli Litevci, Poláci, židé a možná i Rusové. Oni tvořili základ „ mužů ÚV,, , kteří byli jádrem bolševické strany, a oni patrně podporovali Stalina proti intelektuálům, židům, emigrantům a zejména proti oslnivému a povýšenému Trockému. Tomuto typu lidí se zamlouvala brutalita občanské války (a likvidace rolnictva a teror), protože tak jako Stalin- ostatně spolu s ním- vyrůstali na stejných ulicích, účastnili se válek gangů, klanového soupeření a etnických čistek, prostě přijímali stejnou kulturu násilí.“²².

Josif Vissarionovič Stalin se narodil 18. prosince 1878 do gruzínského města Gori. Od roku 1929 se však oficiálně jeho narozeniny slavily až o tři dny později a to 21. prosince. Ruští historikové tuto zajímavost objevili až na počátku devadesátých let 20. stol.

Stalinovi se přezdívalo Sosa a jeho původ už nebyl tak příznivý jako ten Leninův. Otec byl příštipkář a krom toho alkoholik a násilník, který svou rodinu opustil. Z jeho matky se tak stala samoživitelka a prala po domech bohatších sousedů.

Stalinův spolužák Josef Iramašvili později vzpomínal: *„Nezasloužené a kruté bití udělalo z chlapce stejně bezcitného člověka, jakým byl jeho otec. Protože všichni lidé, kteří měli moc nad jinými, mu připadali stejní jako jeho otec, velice záhy si vypěstoval pocit pomstychtivosti vůči těm, kteří stáli nad ním. Od samého dětství se realizace myšlenek na odplatu stala cílem, jemuž podřídil všechno.“²³.*

Stejně jako Lenin i Stalin byl vynikajícím žákem a proto jeho matka chtěla, aby studoval. Její záměr však Sosa úplně nenaplnil, doufala, že se stane knězem, což má od jednoho z nejkrutějších diktátorů opravdu daleko.

Nicméně první kroky skutečně směřovaly do pravoslavného semináře v Tbilisi. Jeho vášní byly knihy a jeho hrdinou se stal Koba z románu Otcovrah. Koba ho učaroval natolik, že pak toto oslovování vyžadoval u svých přátel.

Vymyslel si i další jména: Beošvili, Ničeradze, Čižikov, Ivanovič. Při četbě narazil na revoluční literaturu, která ho ovlivnila tak, že přestal chodit ke zkouškám a ze studia byl vyloučen.

²² PACNER, K.: Osudová třináctka: státníci, diktátoři a zločinci, kteří formovali 20. století. Praha 2012.

²³ <http://21stoleti.cz/2009/09/18/jak-to-bylo-doopravdy-s-ruskou-revoluci>

Jak asi na Stalina zapůsobila zkušenost ze studií na semináři, se pokusila pochopit Stalinova dcera Světlana: „*Můj otec nikdy neměl porozumění pro náboženství. V mladém muži, který ani na okamžik nevěřil v posmrtný život, mohly nekonečné modlitby a vnucovaná náboženská výchova vyvolat pouze opačné závěry. Došel zde k závěru, že lidé jsou netolerantní, hrubí a podvádějí své blízké, aby je udrželi v poslušnosti, že pletichaři, lžou a zákonitě mají množství chyb a nemnoho ctností.*“²⁴ A přesně takovým člověkem se Stalin stal.

Nacházel se v hledáčku carské policie, pro kterou to byl brutální zločinec a levicový radikál. Byl vyhnán na Sibiř, odkud po dvou letech uprchl a na Kavkaze organizoval podzemní hnutí. V roce 1906 byl opět zatčen a opět uprchl.

Někteří historikové spekovali nad tím, že byl Stalin tajným agentem carské policie, což by vysvětlovalo jeho neustálé útky z vězení, důkaz však nemáme.

Mezitím se v roce 1905 setkal s Leninem na konferenci sociální demokracie v Tamesforu ve Finsku a začal mu pomáhat v boji proti menševikům.

Zajímavostí je, že bolševici přicházeli k penězům přepadáváním transportů peněz do bank. Například v Tbilisi se loupež zvrhla v masakr, při němž zahynulo padesát lidí. Používali pro to ne tak agresivní název – vyvlastňování. Tento způsob se zajídal ostatním členům strany a požadovali jeho vyloučení, které Lenin nedopustil.

Dalším způsobem jak vydělat peníze bylo zakládání veřejných domů. To by ovšem mohlo poškodit veřejné mínění a tak Lenin zasáhl: „*Není mi nic do toho, jestli se zaplétáš se ženami a měníš je jak ponožky. Ale záleží mi na pověsti bolševické strany. Nemyslím si, že jí prospěje, když bude spojena se zakládáním bordelů. Pro stranu by bylo velice nepříjemné, kdyby některé carské noviny vyšly jednoho dne s titulkem „Vůdce kavkazských bolševiků je pasák“, a obvinily nás z vykořisťování děvčat.*“²⁵ Lenin se ovšem ve své podstatě výtěžkům z nevěstinců nebrání, jde mu jen o veřejné mínění, protože na závěr Stalinovi radí: „*Vybírej peníze mimo nevěstince, takže se zbavíš nutných návštěv těchto domů.*“²⁶

Osobní život mladého, ne moc atraktivního revolucionáře, byl poněkud teskný. Za ženu si vzal hezkou švadlenku, kterou mu představil Lev Kameněv a narodil se jim syn Jakov.

²⁴ <http://21stoleti.cz/2010/06/18/krvavy-diktator-stalin-pohled-do-jeho-soukromeho-zivota/>

²⁵ <http://21stoleti.cz/2010/06/18/krvavy-diktator-stalin-pohled-do-jeho-soukromeho-zivota/>

²⁶ <http://21stoleti.cz/2010/06/18/krvavy-diktator-stalin-pohled-do-jeho-soukromeho-zivota/>

Bohužel manželka onemocněla tuberkulózou a nebyl dostatek financí na léčbu. Když umřela, posteskl si kamarádovi: „*Byl to jediný člověk, který mohl obměkčit mé kamenné srdce. Nyní je mrtvá a s ní tu zemřel zbytek mého vřelého citu k lidstvu.*“²⁷.

Dokonce i toho, kdo mu představil jeho jedinou lásku, poslal později na smrt. O syna se nestaral, vyrůstal u tety v Tbilisi, která ho zachránila před sirotčincem

. Nicméně ve své revolucionářské kariéře byl úspěšný. Lenin ho na pražské konferenci jmenoval vedoucím ruského oddělení ústředního výboru. Od této doby začal používat své nejznámější jméno- Stalin, podle slova stal, které znamená ocel.

Pro důvěrné přátele to však byl stále Kobo. Pracoval v redakci Pravdy. V den vydání prvního čísla Stalina zatkli a poslali do vyhnanství. Odkud uprchl. Celkem popáté.

Naposled, kdy byl zatčen za nelegální cestu za Leninem do Krakova, setrval v sibiřském vyhnanství až do svržení cara v únoru 1917.

Hlavní slovo v říjnové revoluci měl Trockij, který však vyzdvihl Stalina, jež působil spíš v pozadí. Sehrál svým způsobem Leninova náčelníka štábu, čili funkcionáře, který vykonával důležité úkoly. Tenkrát ještě netušil, nakolik ho Stalin za pár desítek let, „ocení“.

Když se sestavovala první vláda, čili rada lidových komisařů, stal se Stalin lidovým komisařem pro národnosti. Také se znovu oženil. Když bydlel v Petrohradu u rodiny Sergeje Allulijeva, zakoukala se do něj jejich nejmladší dcera Nad'ja.

Vzali se a zanedlouho se jim narodil syn Vasilij. Ten samý rok došlo i k setkání s jeho prvorozeným synem, který přišel do Moskvy studovat.

O vztahu otce a syna však nemohla být řeč. Poslední kapkou pro Stalina byl Jakovův sňatek se spolužačkou, s kterým nesouhlasil. Dal jasně najevo své stanovisko a Jakov reagoval pokusem o sebevraždu. Střelil se do srdce, ale zázrakem přežil. Poté se se svou ženou přestěhoval do Petrohradu k rodičům jeho macechy. Žil prostým životem a nikdy nepřijal jméno Stalin.

Vztah Stalina a Naděždy nebyl ideální, nejen kvůli jeho záletům, ale patrně i pro jeho výbušnost a čím dál drsnější politiku. Kdokoliv se mu znelíbil, čekal ho nemilosrdný osud. S pomstou klidně sečkal i dvacet let, ale nikdy nezapomněl.

Mnoho jeho přátel tak našlo smrt a to včetně jeho švagra, který se vždy snažil urovnat spory mezi Stalinem a jeho ženou. Jejich spory totiž gradovaly, až Naděždu

²⁷ <http://21stoleti.cz/2010/06/18/krvavy-diktator-stalin-pohled-do-jeho-soukromeho-zivota/>

dovedly k sebevraždě. Koho nedovedl k sebevraždě, toho nechal zabít. Nikdo si nemohl být jistý svým životem.

Krom jedné osoby. Jeho dcery Světlany, o jejíž lásku silně usiloval a dával jí to patřičně najevo.

Ženy obecně bral jen jako nástroj k mužskému uspokojení, oženil se potřetí s krásnou Rosou Kaganovičovou. Ta přijala starost o všechny Stalinovy děti a domácnost. Když mu ale začala být nepohodlná, zmizela neznámo kam. Co se s ní ve skutečnosti stalo, není známo. Stalinovo chování k ženám lze přirovnat k Jindřichu VIII. Stejně jako on nechal zmizet skoro všechny své milenky.

I geniální vůdce bolševiků, jak se s oblibou nechal titulovat, udělal chybu a to v roce 1939, kdy podepisuje pakt s Hitlerem. Poté napadá Polsko, Finsko, Pobaltí a Rumunsku sebere Besarábii.

Je s podivem, že byl Stalin schopen někomu důvěřovat a natožpak právě Hitlerovi. Když v roce 1941 německá armáda útočí na SSSR, Stalin se ubírá na svou daču a nedá o sobě týden vědět. Poté zahájí nemilosrdnou válku.

Statistika mluví jasně, během války přišlo SSSR o nejvíce obyvatel. Ať už tedy kvůli Hitlerovi nebo samotnému Stalinovi. Nejvíce obětí má totiž na kontě on. A to 42,7 miliónů, zatímco Hitler 20,9 miliónů a Lenin „pouhé“ 4 miliony lidí.

Po vítězství ve válce byl uctíván, jeho moc byla na samotném vrcholu, mohl rozhodovat o osudu světa. V roce 1945 už měl však i úctyhodný věk. Byl paranoidní, nevěřil nikomu a dokonce prohlásil, že už nevěří ani sám sobě. Čím dál víc času trávil mimo pracovní povinnosti. Se zájmem sledoval dění ve Střední Evropě, zužovanou komunistickou mocí.

V čem se ale stále vyžíval, byly hojné pitky. Nikita Chruščov vzpomíná: *„Z nějakého důvodu shledával ponižení ostatních zábavným. Vzpomínám si, jak mě jednou Stalin nutil tančit kozáčka. Musel jsem si dřepnout s rukama v bok, vykopávat nohy nahoru a pokoušet se udržet v tváři příjemný výraz. Hlavní bylo vyplnit Stalinův čas, aby netrpěl samotou. Samota ho deprimovala a bál se jí.“*²⁸

Josif Vissarionovič Džugašvili nikdy nebyl odsouzen. Umřel na své dače po další bujaré pitce na následky mrtvice. Jeho poslední okamžiky popisuje jeho dcera Světlana: *„Smrtná agonie byla hrozná. Bůh zaručuje lehkou smrt jen spravedlivým. Jak jsme byli svědky, doslova se dával. Když to opravdu vypadalo na poslední chvíli, otevřel oči a vrhl pohled na každého v místnosti. Byl to strašný pohled, šílený, plný nenávisti a strachu ze*

²⁸ <http://21stoleti.cz/2010/06/18/krvavy-diktator-stalin-pohled-do-jeho-soukromeho-zivota/>

smrti. Pak se stalo něco hrozného a nepochopitelného. Najednou zvedl svou levou ruku, jako kdyby ukazoval na něco nahoře, a pak ji spustil směrem k nám všem. To gesto bylo plné hrozby. Ihned poté se duše hlasitě a násilně osvobodila od těla.“²⁹.

8.1. Lenin o Stalinovi

Na jaře roku 1924 se ústřední výbor Komunistické strany Ruska schází několik dní před 13. sjezdem strany a v tento den vdova po Leninovi předala jeho politickou závěť. Lenin v něm kritizuje Stalina. „Poté co se stal generálním tajemníkem (v dubnu 1922) soustředil soudruh Stalin ve svých rukou neomezenou moc a nejsem si jistý, zda ji dokáže vždy využívat dostatečně obezřetně.“³⁰

Lenin jako většina straníků neměl o Stalinovi valné mínění. Vysloužil si přezdívku „soudruh kartoték“, a když byl zvolen do čela strany, Lenin údajně pronesl, že není třeba inteligence. Navenek skromný, nemluvný bez sebejistoty a intelektu.

Opak byl ovšem pravdou. Byl mistrem přetvářky, ve skutečnosti nemohlo být o jeho inteligenci pochyb. Jeho knihovna prý čítala okolo čtyřiceti tisíc svazků. Také hodně psal a jeho spisy tvořily třináct svazků.

Ačkoliv to byl člověk sečtělý, vyhýbal se přízvisku intelektuál, což bral jako degradaci. Ve společnosti se projevoval velmi nezdvořile a neváhal vynadat ani Leninově choti, což se mimo jiné také odrazilo i v již zmíněné závěti. „Pozorně Stalina sledujte, je kdykoliv ochotný vás zradit,“³¹ říkával Lenin. Nevěřil nikomu a přátelsky a loajálně se choval jen tehdy, když potřeboval.

Cílem Stalinovy diktátorské politiky bylo podle autora Richarda Overyho zachránit revoluci, protože po smrti Lenina se považoval za jediného bolševického vůdce, který je schopen dosáhnout svého cíle.

Ovšem v prvních letech po Leninově smrti v roce 1924 nebyla v čele ústředního výboru ani politbyru žádná osobnost. Rozhodnutí byla přijímána kolektivně v ústředních stranických orgánech, takže Stalinův hlas neměl největší váhu.

Dalšími členy, jež tvořili jádro ústředního vedení byli Zinovjev, Kameněv, Bucharin, Trockij a Alexej Rykov. Do roku 1930 byli však všichni z vedení odstraněni a Stalin získal autoritu a post „šéfa“. „Když vstupuje, napřimují se záda,

²⁹ <http://21stoleti.cz/2010/06/18/krvavy-diktator-stalin-pohled-do-jeho-soukromeho-zivota/>

³⁰ OVERY, R.: Diktátoři: Hitlerovo Německo a Stalinovo Rusko. Praha: Beta 2006.

³¹ OVERY, R.: Diktátoři: Hitlerovo Německo a Stalinovo Rusko. Praha: Beta 2006.

pozornost se soustřeďuje: posluchačstvo se ocitá v přítomnosti velikého vůdce.“³². To se píše v jedné z prvních biografii.

9. Studená válka

(1947-1991)

Válka západu a východu. Válka kapitalismu a komunismu. Tento konflikt píše svou historii už od roku 1947.

Navzdory spojenectví ve Druhé světové válce, došlo po roce 1945 k rozdílným názorům na poválečný vývoj.

Ze strany SSSR došlo k vybudování východního bloku. Východní blok se skládal ze zemí, které Sovětský svaz okupoval a soustředil do nich svou moc. Členskými státy Smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci byly: Albánská demokratická republika, Bulharská lidová republika, Československá republika, Maďarská lidová republika, Německá demokratická republika, Polská lidová republika, Rumunská socialistická republika a samozřejmě Svaz sovětských socialistických republik.

Vznikla jako odpověď na založení Západoevropské unie, Pařížské dohody a Severoatlantického paktu. Také vznikla Rada vzájemné hospodářské pomoci.

Oproti tomu Západní blok založil doktrínu zadržování komunismu. V roce 1947 přišel George C. Marshall s plánem, jak pomoci Evropě po válce. Východní blok ale pomoc odmítl a tak se Marshallův plán uskutečnil pouze v západní Evropě. George C. Marshall je držitelem Nobelovy ceny za mír.

Rozdíly po tomto zásahu byly víc než patrné. Po dotaci z USA se opět rozvinulo hospodářství, zemědělství, průmysl i mezinárodní vztahy.

Ačkoliv byla studená válka válkou politickou, v mezinárodním měřítku vládlo napětí. Obě strany si upevňovaly svou moc a to vedlo k mnoha krizím.

Z politiky détente, tedy uvolňování, se za prezidenta Ronalda Reagana stala politika ofenzivní. Podle jeho doktríny a hesla „*My vyhraje, oni prohrají*“³³.

Cíl zněl jasně, odstranit komunismus i za cenu využití extremistických systémů. Zvýšení tlaku USA nastal v době po neúspěšné Sovětské intervenci v Afghánistánu, po níž se SSSR zmítalo v ekonomických problémech.

³² OVERY, R.: Diktátoři: Hitlerovo Německo a Stalinovo Rusko. Vyd. 1. Praha 2006.

³³ PACNER, K. Osudová třináctka: státníci, diktátoři a zločinci, kteří formovali 20. století. Praha 2012.

Na konci 80. let nastoupil Michail Gorbačov a zavedl perestrojku a glasnost', čili přestavbu a otevřenost. Tato změna vedla k rozpadu Sovětského svazu a východního bloku v roce 1991.

Skončila tak i studená válka, s jasným vítězem a poraženým.

9.1. Berlínská blokáda

(23 .6.1948 – 12.5.1949)

V západním Německu byla provedena měnová reforma, která se neměla stahovat na Berlín, který měl čtyřmocenský status. Poté došlo k měnovým změnám i v sovětské části bloku. Plán byl takový, že by východní marka měla sloužit i v západní části, aby došlo k návaznosti na sovětskou ekonomiku. Nakonec došlo i k měnové reformě západní marky v západní části Berlína.

Následovala blokáda západní části Berlína přerušením dodávek elektrického proudu, zablokováním vodních a pozemních cest. Velký problém s dodávkami potravin, topiva, léku apod. se západní spojenci rozhodli vyřešit využitím vzdušného prostoru.

Úspěšná frekvence leteckého zásobování tak dala najevo, že nedojde k sovětskému zabrání západního bloku. A tak v roce 1949 došlo opět k plnému zpřístupnění cest.

9.2. Korejská válka

(25. 6. 1950 - 27. 7. 1953)

Na jedné straně bojovala Jižní Korea s podporou OSN a na druhé Korejská lidová republika s podporou SSSR a Čínskou lidovou republikou.

Korea byla od roku 1910 do konce války v roce 1945 pod nadvládou Japonského císařství. Po té co Japonsko prohrálo, byla Korea rozdělena na severní část, kterou si přivlastnil Sovětský svaz a jižní, americkou část.

Rozdíly mezi oběma částmi byly markantní, na severu panoval komunistický režim, zatímco v jižní vládla demokracie.

I přes snahy o sjednocení Koreje, se situace vyostřila tak, že došlo ke konfliktu, kdy armáda Severní Koreje vpadla na území Jižní Koreje. Díky neúčasti SSSR na zasedání Rady bezpečnosti OSN, se podařilo protlačit usnesení na schválení vojenského zásahu v Koreji.

USA disponovala vojenskou armádou, která čítala 302 000 vojáků, kteří se snažili spolu s jihokorejskou armádou potlačit útok severu.

Čínská lidová republika vstoupila do války poté, co severokorejská vojska byla zatlačena až k čínským hranicím. Po vstupu ČLR byla vojska jihu vytlačena zpět za 38. rovnoběžku.

Právě kolem 38. rovnoběžky se bojovalo dál, ale už jen v zákopech.

27. července bylo konečně podepsáno příměří, kde se stanovila hranice okolo 38. rovnoběžky a vzniklo tak Korejské demilitarizované pásmo.

9.3. Druhá berlínská krize

(1958-1961)

Berlín byl po válce rozdělen mezi čtyři vítězné mocnosti. Západ patřil USA, UK a Francii. Východ byl pod Sovětskou nadvládou.

Zprvu byl možný volný pohyb mezi oběma částmi Berlína a to v důsledku znamenalo velký odliv obyvatel na Západ. Proti tomu se ohradil vůdce NDR Walter Ulbricht, který požadoval sjednocení Berlína pod Sovětskou nadvládu. Tehdejší prezident SSSR Chruščov, tak vyslal důrazný požadavek, jenž zahrnoval jednostrannou mírovou smlouvu s NDR.

V roce 1961 se uskutečnila schůze představitelů dvou mocností. Za USA John F. Kennedy a za SSSR Chruščov. Výsledky to ovšem nepřineslo žádné, a tak se v témže roce po domluvě s Varšavskou smlouvou, SSSR rozhodlo uzavřít hranice. Tak došlo k vybudování Berlínské zdi.

To se neobešlo bez odezvy a tak USA přesunula svou tankovou divizi do Západního Berlína. Situace byla vyhrocená, na obou stranách připravené armády. Naštěstí se to obešlo bez radikálnějších konfliktů a Chruščov mírovou smlouvu s NDR neuzavřel.

Pro Berlín to znamenalo dosavadní uspořádání, které trvalo až do roku 1989, kdy padl komunistický režim v zemích Východního bloku, tedy i NDR. Berlínská zeď však přinesla i své oběti. Mnoho obyvatel se snažilo různými způsoby překonat tuto překážku, která je dělila od života na Západě. A mnoho z nich zemřelo.

9.4. Sovětská válka v Afghánistánu

(1979-1989)

Válečný konflikt se odehrával mezi afghánskou komunistickou vládou, Sovětskou armádou a mezi povstalci, kteří chtěli svrhnout komunistickou vládu.

Od roku 1973 byl Afghánistán pod komunistickou nadvládou. Povstalci, kteří nesouhlasili s nastoleným režimem, byli podporováni americkou a britskou vládou, dále například Saúdskou Arábií.

SSSR podnikl invazi a sesadil a popravil dosavadního prezidenta. Tento krok znamenal válku, která trvala bez mála 10 let. Důsledkem války byl odchod milionu obyvatel do Pákistánu nebo Íránu.

V roce 1980 se nacházelo na území Afghánistánu kolem 50 000 sovětských vojáků, kteří měli za úkol potlačit protisovětské tendence. Tento úkol však nebyl příliš úspěšný, protože ještě víc rozdmýchal nenávist vůči komunismu a povstalecké buňky se ještě rozrostly.

80. léta byla významná pro povstalce, jelikož získávali podporu od USA, Pákistánu, Saúdské Arábie, Spojeného Království a ČLR. Spojenci zajišťovali pro mudžahedíny kromě potravin a zbraní, které se dovážely i z Československa, také vojenský výcvik. Dokonce jim od CIA byly poskytnuty protiletadlové rakety země-vzduch.

Dotování povstalců a výcvik probíhal tajně, bez vědomí Kongresu. Tento postup byl zvolen jako opatření proti dalšímu rozšiřování moci Sovětského svazu.

Po nástupu Gorbačova v roce 1988 a jednání s OSN, SSSR začal stahovat své vojáky z území Afghánistánu. Ztráty Sovětského svazu byly obrovské, jak na lidských životech, tak na vojenském vybavení. Došlo tak k výraznému oslabení země a vztahů mezi SSSR a USA.

Afghánistán po stažení Sovětských vojsk pokračoval v občanské válce až do úspěšného svržení komunistů a založení Talibánu.

Sovětská intervence v Afghánistánu nese důsledky až dodnes. Z mudžahedínů se stali bojovníci Al-Kaidy a jiných odnoží, které dnes ohrožují bezpečí Evropy a USA.

9.5. Karibská krize

Počátky karibské krize sahají až k vládě kubánského diktátora Fulgencia Batisty, proti němuž vznikla silná opozice, v jejímž čele stanul Fidel Castro.

Po svrnutí Batisty a jmenování nového prezidenta Urrutia se Castro předsedou nové, levicově orientované vlády. Zvýšil daň na těžbu ropy, což postihlo americké firmy, podnikající na Kubě. Tímto krokem rozzuřila Spojené státy americké, které vyhlásila obchodní embargo s Kubou.

V šedesátých letech se tak SSSR stalo místo USA hlavním podporovatelem Kuby. Jako odpověď na umístění amerických raket v Turecku a Itálii se SSSR rozhodla umístit ty své, na Kubu.

Ze strachu o bezpečnost Spojených států se prezident Kennedy rozhodl pro vojenskou blokádu Kuby. Po sestřelení amerického letounu se situace vyostřila. USA už nestála o mírové jednání a dala SSSR jasné ultimátum. K udivení všech, Nikita Chruščov souhlasil s odstraněním raket z kubánského území za podmínky, že to samé se stane v Turecku a Itálii.

Tím byla karibská krize vyřešena.

10. Politický vývoj v letech 1953-1964

Po smrti Stalina, převzal vládu Nikita Chruščov, který zavedl éru destalinizace. To znamená, že odsoudil kult Stalina a snažil se o rehabilitaci vězňů z gulagu. Dokonce se začaly bořit Stalinovy sochy a jiné památky po tomto vůdci.

Chruščov měl na XX. Sjezdu komunistické strany proslov „O kultu osobnosti a jeho důsledcích“, který měl velký ohlas. Nastala doba uvolňování tvrdých otěží, které zavedl Stalin. Přesto, když se v roce 1956 chtělo Maďarsko osamostatnit, Sovětská moc zasáhla.

V roce 1954 poskytl Chruščov Ukrajině dar v podobě poloostrova Krymu na počest výročí připojení Ukrajiny k Rusku.

Ekonomika také nezůstala beze změn, orientace průmyslu přešla na spotřební zboží. SSSR se také stala největším producentem ropy a oceli.

V tomto období dosáhlo Rusko velkých úspěchů na poli kosmonautiky. 12. 4. 1961, v lodi Vostok 1 na kosmodromu Bajkonur, vzlétl první člověk do Vesmíru. Byl jím Jurij Gagarin, který se pak stal velkou sovětskou celebritou.

Charakteristikou Chruščovovy vlády byla také výstavba nových panelových domů, tzv. chruščovek, pro ty, co se stěhovali z venkova do měst za práci.

V tomto období však také došlo k rozchodu SSSR a Čínou, kvůli odlišným názorům na budoucí vývoj režimu. Číně se hlavně znelíbil krok, který SSSR podnikl v Karibském konfliktu. K Číně se přidala i Albánie.

Komunistický svět se tak roztříštil na Sovětský svaz a země, které byly s ním ve spojení, Čínu a její spojence a Jugoslávii, která už byla nezávislá.

11. Nikita Sergejevič Chruščov

(15. 4. 1984- 11. 9. 1971)

Téměř dokonale popisuje Chruščova výčet hypomanických charakteristik, které uvádí psychoanalytička Nancy McWilliamsová: „*Vzrušivý, energický, prosazující sám sebe, vtipý, nadnesený, neskryvavě veselý, vysoce společenský, jevící sklony k idealizaci jiných, posedlý prací, laškovný a výmluvný, ale zároveň skrytě pociťující provinilost nad agresivitou vůči jiným, neschopný být sám, schopný podlehnout korupci a projevující nedostatek systematického přístupu v poznávací činnosti. Velké plány, překotné myšlenky, zvýšená oproštěnost od normálních fyzických potřeb jako potrava a spánek, neustále „vybuzený“, dokud nenastane vyčerpání.*“³⁴. Chruščovova žena Nina Petrovna to manželce amerického velvyslance Llewellyna Thompsona Jane za letu sovětské delegace v září 1959 do USA řekla jednodušeji: „*Je buď naprosto v ráži, nebo naopak skleslý.*“³⁵. „*Jednou v ráži a jindy skleslý, chudás a sovětský vladař, stalinista a destalinizátor, surový i slušný, netolerantní- to všechno dělá z Chruščova studijní příklad nevyřešených kontrastů a patosu.*“³⁶. Historik William Taubman.

Nikita Sergejevič Chruščov se narodil do chudých poměrů na Ukrajině, 17. dubna 1894. Jako dítě hlídal ovce, a pak ve svých třinácti letech, začal studovat na zámečnicka. V té době už četl bolševické noviny. Měl velký smysl pro řečnictví a vyjednávání, dokonce byl zvolen jako mluvčí zaměstnanců s majiteli dolů.

Rodina Chruščovova totiž nějakou dobu pobývala v dnešním Doněcku, kde jeho otec pracoval jako horník. Na jedné z konferencí, které se uskutečnily v této oblasti, se také mladý Nikita seznámil s bolševikem Lvem Kaganovičem.

Na přelomu let 1918-1919 narukoval do Rudé armády, kde ho jmenovali politickým komisařem stavební roty, stavebního praporu, instruktorem politického oddělení 9. armády.

Po válce se vrátil zpět do Juzovky, kde byl povýšen na náměstka ředitele dolu. Měl se stát dokonce i ředitelem jednoho z dolů, on ale upřednostnil studium.

V roce 1925 započal svou politickou kariéru jako vedoucí tajemník strany v okrese v blízkosti Stalina. Účastnil se komunistických sjezdů a začal podepisovat rozsudky smrti nad těmi, kteří ve válce stáli proti bolševikům.

³⁴ PACNER, K.: Osudová třináctka: státníci, diktátoři a zločinci, kteří formovali 20. století. Praha 2012

³⁵ PACNER, K.: Osudová třináctka: státníci, diktátoři a zločinci, kteří formovali 20. století. Praha 2012

³⁶ PACNER, K.: Osudová třináctka: státníci, diktátoři a zločinci, kteří formovali 20. století. Praha 2012

Díky Kaganoviči se dokázal prosadit do vyšších sfér strany a začal studovat podle Stalina elitní Průmyslovou akademii. Zajímavostí je, že ačkoliv se Chruščov proslavil tím, že kritizoval Stalinovu diktaturu, sám se podílel na čistkách lidí, kteří se Stalinem nesouhlasili.

Už v roce 1932 šéfoval největšímu Moskevskému obvodu a byl druhým tajemníkem. Vedl si dobře, a tak ho Stalin povýšil na první místo. Když se dostal do ústředního výboru strany, spadala pod něj celá Moskevská oblast. Zahájil modernizaci, stavbu metra, za kterou dostal Leninův řád, vznikaly nové továrny a vojenský komplex ústavů a laboratoří. „*Stalin se mnou zacházel lépe než s ostatními*“³⁷, vzpomínal Chruščov. „*Několik členů politbyra mě považovalo za jeho oblíbence.*“³⁸.

Probíhala rozsáhlá industrializace, což mělo za následek velký příliv obyvatel do měst a s tím spojené výstavby nových čtvrtí. V té době se na vesnicích zakládaly tzv. kolchozy, tedy zemědělská družstva. Tím se zapříčinil hladomor a negativní ekonomické změny.

Zatímco se Chruščov vpracovával na stále vyšší posty, hon na „nepřátele lidu“ neustával. Historik William Taubman o tom řekl: „*Jako mnozí jiní si i Chruščov myslel, že buduje novou velkolepou socialistickou společnost a že to ospravedlňuje ty nejtvrďší prostředky. Jestliže byl příliš zaměstnaný nebo slepý, než aby viděl, co se okolo něho odehrává nebo co se chystá do budoucna, nebyl sám. Stalin své záměry tajil a střídal období ústupu s novým vystupňováním represí. Až do pětatřicátého nebo snad i šestatřicátého roku bylo možné, aby někdo jako Chruščov ve Stalina věřil. Potom bylo na nevíru už pozdě. On a jiní podobní byli v pasti. Za odpor se platilo smrtí. Jedným způsobem, jak zachránit kůži a rodinu, bylo podlézat velkému vůdci, jemuž se rusky říkalo vožd.*“³⁹

Nicméně, i když si vedl ve vysoké politice velmi dobře, byl odvelen na Ukrajinu, kde měl vést stranickou organizaci. Jeho novým působištěm se stalo hlavní město Kyjev.

K Chruščovovi se dostaly informace ohledně NKVD od jeho přátel. Vylíčili mu, jak drastické způsoby využívá a dokonce, že sbírají informaci proti Chruščovovi samotnému. V roce 1939 na něj opět čekalo povýšení, stal se členem nejvyššího štábu země.

³⁷ PACNER, K.: Osudová třináctka: státníci, diktátoři a zločinci, kteří formovali 20. století. Praha 2012.

³⁸ PACNER, K.: Osudová třináctka: státníci, diktátoři a zločinci, kteří formovali 20. století. Praha 2012.

³⁹ PACNER, K.: Osudová třináctka: státníci, diktátoři a zločinci, kteří formovali 20. století. Praha 2012

Normální praxí, kterou nově zvolený člen politického byra praktikoval, bylo falšování voleb na územích, které SSSR dobyl. Za své vojenské zásluhy z doby, kdy německá vojska útočila na Sovětský svaz, získal mnoho vyznamenání. Zajímavé však je, že i přes velmi vysoké postavení se jeho žena dostala do gulagu. A to hned na pět let.

Stalo se tak proto, že si vyšla do divadla s francouzským diplomatem a NKVD jí obvinila z vyzvědačství. Jeho syn, který sloužil jako stíhač, zahynul v roce 1943.

Proto, že byl Chruščov původem z Ukrajiny, záleželo mu na jejím osudu. Už dříve se snažil zachránit ukrajinskou inteligenci před vězněním. Později začal vést ukrajinskou vládu.

Stav země po válce byl děsivý. Počet obětí se vyšplhal na víc jak pět milionů obyvatel. Uvědomoval si tíživost situace a hlavně hladomoru. Žádal tak po Stalinovi, aby se zemědělcům dostalo obilí na obživu. Stalin ale odmítl.

I když se Chruščov ve velké míře účastnil na vyhlazování partyzánů a ostatních „nepřátel lidu“, včetně církevních hodnostářů, jedno se mu musí nechat. Stalin totiž odsoudil všechny ty, kteří byli zajati Němci za zrádce. A v tu chvíli se jich Chruščov zastal. Nic to nezměnilo, ale tuto pozitivní skutečnost musíme ocenit.

V roce 1949 se Chruščov stal prvním tajemníkem strany Moskvy. Údajně si pěstoval image vesnického balíka, aby posléze vyšel se svou pravou tváří najevo. I když ho Stalin několikrát za jeho plány zkritizoval, počítal s ním jako se svým nástupcem.

V září se Chruščov stal prvním tajemníkem ÚV. Konec jara 1953 také znamenal konec ortodoxního stalinismu ve všech komunistických zemích.

Chruščov se začal zabývat stalinistickými represemi. Historik William Taubman říká: *„Choval naivní víru, že jakmile se socialismus očistí od stalinistické poskvrny, zajistí si tím větší věrnost těch, v jejichž prospěch se uskutečňuje.“*⁴⁰

Je otázkou, jestli opravdu Chruščov a spol. nevěděli o rozsáhlých čistkách, které Stalin prováděl. Nicméně se plénum UV rozhodlo vyjít s pravdou ven a informovat.

Slavný proslov z roku 1956 o zločinech stalinismu otřásl celým světem. Kult osobnosti Stalina se otřásl takovým způsobem, že lidé ničili jeho sochy a strhávali jeho fotografie. Mnoho členů strany ho za projev O kultu osobnosti a jeho důsledcích a následnému propouštění vězňů z gulagů odsuzovalo. Tento krok totiž vrhnul špatně

⁴⁰ PACNER, K.: Osudová třináctka: státníci, diktátoři a zločinci, kteří formovali 20. století. Praha 2012.

světlo na celou stranu a komunismus vůbec. Chruščov se ale zastrašit nenechal a pokračoval v uvolňování režimu, tím si vysloužil první neúspěšný puč proti své osobě.

Důležitým okamžikem, který má přesah až do dnešní doby, se také stalo darování poloostrova Krym Ukrajině, k příležitosti výročí 300 let od připojení k Ruskému impériu.

Konec jeho politické činnosti předznamenala jeho touha po stabilitě kádrů a s tím spojené personální změny. V roce 1964 se ve straně rozhodlo o sesazení Chruščova, kterého posléze nahradil Leonid Brežněv.

Veškeré Chruščovovy pokusy tak za vlády nového tajemníka vzaly za své.

12. Politický vývoj v letech 1964-1982

Brežněvova éra nebo také doba stagnace jsou názvy pro období vlády Leonida Brežněva.

Životní standard obyvatelstva se neustále zvyšoval, ale už nebylo možné ho uspokojit hospodářsky pomocí dlouhodobých plánů. I přesto, že byl SSSR velkou mocností a vojensky se byl schopen podílet na mnohých operacích, uspokojit společnost v zemi už tak dobře nedokázal.

Snahy patrné byly, pokračovala výstavba nových bytů a leckde i nových městských částí. Zvýšila se zejména produkce těžkého a spotřebního průmyslu.

Platové podmínky pro obyvatelstvo měly také tendenci se zvyšovat, i když pomalu.

V roce 1973 došlo k ropné krizi, kdy OPEC snížil těžbu ropy za záměrem ovlivňování cen na trhu a také vyhlásil zákaz vývozu ropy hlavně do Nizozemska a USA, protože podporovaly Izrael v Jomkipurské válce.

Tato skutečnost posílila pozici SSSR, který je dodnes významným producentem ropy.

Pro toto období je také důležité připomenout intervenci SSSR do Afghánistánu, ke které došlo v roce 1979. SSSR, začal upevňovat svou moc do oblastí bývalých kolonií, kde bylo možné šířit ideologické myšlenky a to do oblastí Afriky a Blízkého východu.

Důležitým mezníkem bylo i přijetí nové Ústavy, jejímž obsahem bylo naplnění diktatury proletariátu a nezávislost republik Sovětského svazu.

13. Leonid Iljič Brežněv

(19. 12.1906 - 10.11.1982)

Syn dělníka z východní Ukrajiny započal svou kariéru ve Stalinově éře, ve svých 25 letech, vstupem do komunistické strany.

Byl přítomen u kolektivizace venkova. Předtím byl už od svých 17 let členem Komsomolu. Stal se politickým komisařem Rudé armády, do které vstoupil po vypuknutí Velké vlastenecké války a na konci Druhé světové války dovedl vojska do Prahy, kterou osvobodil.

Po válce se věnoval hospodaření na válkou zpustošené Ukrajině. Postupně se propracovával na vrcholná místa politiky. V roce 1952 se stal členem Ústředního výboru KSSS a o rok později byl už jmenován tajemníkem ÚV KSSS.

Po Stalinově smrti působil v Kazachstánu jako tajemník ÚV KS. Zajímavý fakt, který se týká Kazachstánu, byl program na zúrodnění celin, tedy dosud neobdělávané půdy. Byl to maskovací manévr, který měl za úkol skrýt prostor, kde probíhala výstavba plochy pro dálkové rakety. Oficiálně se zde pěstovaly plodiny, které měly nasycit ruské obyvatelstvo.

Poté byl na dalším komunistickém sjezdu v roce 1956 jmenován tajemníkem ÚV KSSS a v jeho kompetenci byl zbrojný průmysl a kosmonautika. První pokus o svrnutí Chruščova v roce 1957 byl neúspěšný a sám Brežněv se ho zastal. Tím si vysloužil místo jednoho z nejmocnějších členů.

V roce 1960 byl zvolen do předsednictva Nejvyššího sovětu SSSR. Brežněv se snažil stoupat výš, a tak zradil Chruščova a přidal se na stranu opozice, která plánovala jeho svržení.

14. října 1964 byl Nikita Chruščov odvolán z funkce kvůli vysokému věku a zdravotním potížím, kterými ovšem netrpěl. V této době už stáli proti Chruščovovi téměř všichni. Jak dělníci, tak stranický aparát nebo rolníci.

Na jeho místo tedy nastoupil nový vůdce, Leonid Iljič Brežněv. Ve své funkci setrval celých 18 let, po Stalinovi to bylo nejdélejší vládnutí v čele SSSR.

Brežněv neměl moc dobrou image, vystupoval jako vůdce bez programu a politického povědomí. Neměl dostatečné vzdělání a tak ostatní funkcionáři počítali s tím, že jeho funkce bude pouze dočasná. Brežněv ale překvapil a pod svou moc přijal dosazování postů a kontrolu kádrů.

Hospodářství za Brežněva na tom nebylo úplně nejlépe. Začalo stagnovat a Brežněv odmítal změny a prý prohlásil, že stačí pracovat víc a lépe. Vláda Brežněva je charakteristická hned několika událostmi a kroky.

„Neostalinismus“ nastolil ihned po svém zvolení a trval až do konce jeho působení. Šlo o znovunastolení stalinistického režimu, když už ne v tak brutálním pojetí, jako tomu bývalo v 50. letech. Tento režim se rozšířil i do ostatních zemí Východního bloku.

Například v Československu se tak stalo po invazi vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968. Okupace Československa a Afghánistánu je jednou z mnoha kroků, které byly později kritizovány.

Světlejším okamžikem jeho politiky bylo podepsání smlouvy SALT 1 a SALT 2 s americkými protějšky o omezení strategických zbraní. Na vztazích mezi východem a západem mu záleželo. Navzdory „neostalinismu“ se snažil nastolit politiku détente, s čímž souvisí vývoz nerostných surovin, a tím pomoci ke zlepšení životního standardu.

Nicméně Sovětská ekonomika se nacházela v šedé zóně. Rozmohlo se okrádání státu, korupce. Sovětskou moc ovládla gerontokracie, většina straníků započala svou kariéru už za Stalina. Osmdesátá léta se tak nesla ve znamení pohřbů.

V roce 1980 se konaly Letní olympijské hry v Moskvě, kterých se nezúčastnily země, které nesouhlasily s invazí v Afghánistánu.

10. listopadu 1982 Leonid Iljič Brežněv po zhoršeném zdravotním stavu, umírá. Jeho nástupcem se stal Jurij Vladimirovič Andropov, který ve své funkci setrval pouhých 15 měsíců.

13.1. Pražské jaro

V roce 1968 nastalo v Československu období uvolňování politického systému. Tajemník ÚV KSČ, Alexandr Dubček se zasadil o částečnou svobodu tisku a podporoval výrobu spotřebního zboží. V KSČ se snažil prosadit Akční program KSČ, který se odchyloval od myšlení radikálních členů Strany.

A stejně tak se to nelíbilo ani Sovětskému svazu, který v Dubčekových reformách viděl oslabení Východního bloku a hlavně kontrarevoluční snahy. Proto se po několika upozorněních, rozhodl zakročit a 21. 8. 1968, překročily hranice Československa vojska Varšavské smlouvy.

Mnoho lidí, kteří tou dobou byli za hranicemi, se nevrátilo, stejně tak lidé opouštěli Československo až do uzavření hranic v roce 1969. V dubnu 1969 vystřídal prvního tajemníka Dubčeka, Gustav Husák a začala tzv. normalizace.

14. Politický vývoj v letech 1982-1991

Po smrti Leonida Brežněva se v pouhých třech letech, vystřídali ve funkci předsedy Nejvyššího sovětu, dva muži. První, Jurij Andropov, který umřel po dvou letech a Konstantin Černěnko, který následoval svého předchůdce již po roce působení.

V roce 1985 se k moci dostal Michail Gorbačov, který setrval ve své funkci až do roku 1991.

Válka v Afghánistánu velmi oslabilu pozici SSSR, která v boji o moc s USA značně prohrávala. Důležitým faktem byl také krok amerického prezidenta Ronalda Reagana ke strategické obranné iniciativě. Záměrem bylo vytvoření systému obrany Spojených států proti ofenzívám jaderných zbraní. Kritici tento Reaganův nápad nepřijali příliš vřele a posměšně ho nazývali „hvězdné války“.

I když obranná iniciativa nebyla nikdy plně dokončena, její odborné studie přispěly k dnešní protiraketové obraně. Prezident Reagan prohlásil: *„Zahajujeme program, který má za úkol čelit strašlivé hrozbě sovětských raket novou obrannou zbraní. Musíme se obrátit k naší silné vědeckotechnické základně, díky níž dosáhl náš průmysl své vysoké úrovně a která nám také zajistila dnešní životní úroveň. Co byste řekli tomu, kdybychom mohli zachycovat balistické střely nepřítele ještě předtím, než dopadnou na naši půdu nebo na půdu našich spojenců?“⁴¹.*

Poté, co se oficiálně odtajnil tento projekt, se očekávala odpověď Východu. Doufalo se v odstrašení Sovětského svazu.

Bud' tím, že by se jednalo o omezení jaderných zbraní nebo že by snad SSSR také zahájil podobnou strategii. V případě druhé varianty se počítalo s tím, že by se Sovětská ekonomika na výzkumu vyčerpala a tak by došlo k výraznému oslabení svazu.

I když Sovětští vědci již dřív pracovali na podobných úkolech, na takový rozměr nebyli ani oni připraveni. To je vyděsilo a tak se do nového výzkumu vynaložily miliardy rublů a to mělo za následek zruinování ekonomiky SSSR.

⁴¹ PACNER, K.: Osudová třináctka: státníci, diktátoři a zločinci, kteří formovali 20. století. Praha 2012.

Má se za to, že to byl i zásadní úder, který zapříčinil následný rozpad Sovětského svazu.

Situace tedy v poslední dekádě SSSR nebyla vůbec jednoduchá. Hospodářství se dostalo do úpadku. Zemědělství na tom bylo tak špatně, že se muselo přejít k importu například obilnin z USA a Kanady. Rok 1986 je především známý jako rok, kdy došlo k výbuchu v jaderné elektrárně Černobyl na Ukrajině.

Michail Gorbačov na konci 80. let přichází s perestrojkou, tedy ekonomickou reformou, která napojovala na glasnost, která měla vést k demokratizaci. Všechny změny měly být však v souladu s Komunistickou stranou. Ačkoliv tento systém nebyl úspěšný a po šesti letech zkrachoval, protože se ekonomika opravdu nacházela v katastrofálním stavu, pár pozitivních změn se podařilo.

Například vznik soukromého vlastnictví nebo samostatné financování státních podniků. Cenzura úplně nevymizela, ale větší otevřenost tisku se projevila tím, že se začalo veřejně diskutovat o problémech, které zužovaly Východ. Například drogová činnost nebo vysoký alkoholismus.

Místo blahorečení komunistického systému docházelo k jeho kritice a ke kritice otců komunismu a to vážně narušilo stabilitu režimu.

14.1. Rozpad Sovětského svazu

V listopadu 1989 došlo k rozpadu Sovětského bloku. Předcházely tomu takové historické události jako například pád Berlínské zdi nebo Sametová revoluce v Československu.

Za dva roky se rozpadl i samotný Sovětský svaz. Jednu z klíčových událostí sehrála schůzka dvou hlavních představitelů mocností u pobřeží Malty, 2. 12. 1989. Na jedné straně představitel SSSR Michail Gorbačov a na druhé, nově zvolený prezident USA, George Bush.

Michail Gorbačov ukázal, že chce vést Sovětský svaz trochu jiným, uvolněnějším směrem. Jeho verze socialismu byla lidštější. A když zavedl proces demokratizace, bylo rozhodnuto, že se starý socialismus už nevrátí. Přispěl k pádu železné opony a zasloužil se o osamostatnění států z Východního bloku.

Cílem schůze na Maltě bylo ze strany Gorbačova ukončení jaderného konfliktu. Důvodem bylo obrovské množství financí, které proudily tímto směrem a které scházely v sociálním sektoru. Životní úroveň obyvatel SSSR tu dobu nebyla příliš

dobrá a bez finančních prostředků se nemohly provést ekonomické změny, které by tuto situaci zlepšily.

George Bush prohlásil, že už pro USA, Sovětský svaz nepředstavuje nepřítele. Tímto se symbolicky ukončila Studená válka.

Michail Gorbačov, coby vystudovaný právník, ctíl reformy, které nastolil, a tak se nechal zvolit prezidentem SSSR, zrušil nadvládu komunistické strany a zavedl pluralitní systém.

Komunistická strana tyto změny nadšeně nevívala a snažila se co nejvíc zbrzdit změny a bránit novým reformám. V té době panoval názor, že nejlepším způsobem jak se distancovat od zastaralého komunistického systému je rozbít Svaz sovětských socialistických republik.

Mnoho politiků tento názor nesdílelo a tak se přišlo s nápadem utvořit systém podobný Evropské unii. Za tímto účelem se vytvořil 500-ti denní ekonomický program. Problém spočíval v tom, zdali se dokáže sloučit marxismus s kapitalismem a jestli je možné vytvořit volný trh v řízené ekonomice.

Nespokojenost lidí byla stále vyšší z důvodu nedostatku potravin a vysokých cen. Gorbačov stále v tomto směru otálel, ačkoliv to bylo v jeho plánu od jeho jmenování. Nakonec k cenové reformě nedošlo. Neoficiálním platidlem se tak stal americký dolar a kurz rublu se propadl hodně hluboko. Zvýšená inflace tak zapříčinila bídu, která za poslední dobu neměla obdoby.

Později se Gorbačov svěřil s tím, že ekonomická změna byla chybou. Nebylo reálné za 500 dní přejít z jednoho ekonomického systému na druhý.

1. května roku 1990 dosáhla nespokojenost obyvatel svého vrcholu a na demonstraci bylo zastoupení nejvyšších představitelů Sovětského svazu, vypískáno.

Další chybou, podle Gorbačova, byl příchod Borise Jelcina zpět do politiky. Vstoupil mezi přední komunisty, ale svůj negativní postoj vůči prezidentovi dával velmi silně najevo.

Dalším důležitým mezníkem, bylo znovusjednocení Německa. Jednou z možností bylo začlenit Německo do Severoatlantické aliance, ale to by byla pro SSSR až příliš velká porážka. Nicméně George Bush druhou stranu přesvědčil, že od Německa na východ se už NATO rozpínat nebude.

Svůj slib však USA nesplnily. Ostatní státy Východního bloku jako Polsko, Československo a Maďarsko velmi usilovaly o vstup do aliance. Ačkoliv slet událostí

nelichotivě vypovídal o Gorbačovově politice, byl znovu zvolen generálním tajemníkem.

Na tento popud Boris Jelcin opustil stranu. De facto se od Gorbačova odvrátili všichni, a tak se rozhodl vytvořit novou vládu.

Napětí rostlo i v pobaltských zemích. Demonstrace v hlavních městech čítaly stovky tisíc lidí, toužících po svobodě. Neobešly se bez obětí a tyto události velmi znepokojovaly západní svět. V březnu 1991 se uskutečnilo první referendum v historii Ruska o zachování Sovětského svazu a o přímé volbě prezidenta. Výsledky byly takové, že pro zachování Sovětského svazu hlasovalo 76% lidí a pro přímou volbu 70%.

A tak se v červnu roku 1991 stal prezidentem Boris Jelcin. Nově tedy vládli dva muži. Michail Gorbačov představoval hlavu Sovětského svazu a Boris Jelcin hlavu Ruska.

Gorbačov stále bojoval s hospodářskými změnami, a proto se rozhodl přijmout pozvání na konferenci G7 a požádat o pomoc. Ostatní státy G7 věděly, že když poskytnou finanční pomoc, k převratu nikdy nedojde.

Vůdce Sovětského svazu tušil, že je jeho působení značně ohroženo. V tu dobu už jeho nejbližší spolupracovníci chystali puč. Důvodem se stala nová smlouva, díky níž by se SSSR proměnil ve federaci s nezávislými prvky republik. V srpnu roku 1991 byl Gorbačov zatčen na svém sídle na Krymu a v zemi byl vyhlášen výjimečný stav.

I když se poté do Moskvy vrátil, přišel o veškerou svou moc. Sovětskou vládu převzala ta ruská a Jelcin 23. srpna zrušil komunistickou stranu na celém svém území. Jednotlivé republiky začaly vládnout samostatně.

Michail Gorbačov rezignoval na funkci generálního tajemníka. 6. září byla vyhlášena nezávislost pobaltských republik. 21. prosince 1991 vzniklo Společenství nezávislých států. Tato organizace zahrnuje 9 republik, které patřily k Sovětskému bloku a to, Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Kazachstán, Kyrgyzstán, Moldávie, Rusko, Tádžikistán, Uzbekistán.

15. Michail Sergejevič Gorbačov

(2. března 1931*)

Historik William Taubman říká:

„Gorbačov se nevydal ani cestou revoluční přeměny SSSR, ani osvobození středovýchodní Evropy. Spíše se pokoušel o modernizaci socialismu doma i v zahraničí a ve stejné době ukončil diktát vůči svým spojencům. Začal tím, že se pokusil „urychlit“ sovětský ekonomický a sociální systém, ale v pozdějším období, v letech 1987-1988, se začal přiklánět ke skutečné demokratizaci. Mezitím se mu podařilo obrátit sovětskou zahraniční politiku vzhůru nohama, když postavil univerzální hodnoty nad třídně založené nepřátelství studené války, snažil se založit svou vládu na souhlasu ovládaných a přiblížit se sociálním demokratům v západní Evropě. Bez těchto změn by si občané středovýchodní Evropy nikdy nemohli představit, že se jednoho dne zbaví sovětské dominance.“⁴².

Michail Sergejevič Gorbačov se narodil do rolnické rodiny, dne 2. března 1931, na jihu Ruska. Pocházel z chudých poměrů, jeho dědeček dostal od bolševiků půdu, na které mohl hospodařit. Z toho důvodu se stal členem komunistické strany. Nicméně v roce 1937 byl zatčen za nesplnění jarní setby. Rok musel snášet mučení ve vězení, zajímavé je, že nikdy neřekl ani slovo proti komunistické moci, žil v domnění, že o tom Stalin nevěděl.

Tato skutečnost malého Gorbačova formovala tak, že začal být k sovětskému systému skeptický. Jako pracující to dotáhl až na státní vyznamenání, Řád rudého praporu práce a to v pouhých 17 letech.

Po návratu z armády se zapsal na právnickou fakultu Lomonosovovy univerzity. Jeho kamarádem z kolejí se stal Čech Zdeněk Mlynář. Na koleji se potkal i se svou budoucí ženou, Raisou Titarenko.

I ona sama nemá nejlepší vzpomínky na bolševický systém. Její prarodiče přišli o dům i půdu, dědeček byl obviněn z trockismu a pak zmizel. Babička umřela žalem a hladem. Přes to všechno se Raisa prezentovala jako dogmatická stalinistka, stejně jako Gorbačov.

Ten už na studiích vynikal svým vůdcovstvím a smyslem pro organizaci. Jeho heslo znělo: *„Pravda musí být vždy konkrétní.“⁴³*

V roce 1950 se stává členem komunistické strany. Byl přesvědčen, že krom stoupenců a zločinců v Sovětském režimu existují i další typy lidí, jako oponenti,

⁴² PACNER, K.: Osudová třináctka: státníci, diktátoři a zločinci, kteří formovali 20. století. Vyd. 1. Praha 2012.

⁴³ PACNER, K.: Osudová třináctka: státníci, diktátoři a zločinci, kteří formovali 20. století. Praha 2012.

kritici a reformátoři. A že jen proto, že mají odlišný názor, nelze je pokládat za zločince.

I přesto, že neustále podkrýval ošklivou pravdu, kterou skrýval Sovětský systém, smrt Stalina ho hodně zasáhla. V roce 1954 se stal Michail zástupcem vedoucího oddělení agitace a propagandy oblastního výboru Komsomolu. Brzo mu došlo, že tato společnost nefunguje v souladu s jeho myšlením. Se ženou jim nezbývalo nic jiného, než se přetvařovat jako ostatní.

V roce 1962 odešel z Komsomolu do krajského sekretariátu KSSS. Od nástupu Leonida Brežněva do čela strany si Gorbačov sliboval zásadní kádrové změny. To se nestalo a Brežněv si tak dál upevňoval svou moc a oživoval stalinismus.

Straničtí tajemníci disponovali celkem velkou pravomocí. Tu Gorbačov využil ke změně systému práce kolchozů. Pomohla mu v tom vědecká práce jeho ženy, jejíž dizertační práce se věnovala právě kolchozům.

V roce 1966 dokončil zemědělskou fakultu jako agronomický ekonom. Díky tomu, že zastával funkci stranického funkcionáře, mohl cestovat po západních zemích. Měl tak možnost projet autem Francii a Itálii.

Jako politik si vedl víc než dobře, a tak už se v roce 1970 stal prvním náměstkem pro zemědělství a další rok členem ÚV KSSS. A už v roce 1974 se stal poslancem Nejvyššího sovětu. O rok později vedl Gorbačov sovětskou delegaci do Belgie, Spolkové republiky Německa a v roce 1983 do Kanady a v roce 1984 navštívil i Velkou Británii, kde se setkal se „železnou lady“ Margaret Thatcherovou.

Po jejich schůzce vyslovila Thatcherová naději, že se Gorbačov stane příštím vůdcem, protože cítila, že by s ním šlo spolupracovat.

Jedna z výhod jeho vedoucí pozice bylo to, že dostával přeloženou tvorbu západních, zakázaných umělců a to mu dávalo jiný náhled. Způsob, jakým vedl politiku, ovlivňovalo i mimo jiné i událost, kdy měl připravit referát k výročí pomoci Leninových děl.

Díky nim si uvědomil, že se socialismus vydal špatnou cestou a je nutné ho přehodnotit. Kvůli tomu prosazoval ve straně více demokracie, protože věřil, že je to jediné, co může obrodit socialismus. V roce 1985 se dostal do čela ÚV KSSS a věděl, že změnit dosavadní socialismus nebude jednoduché. V knize Perestrojka napsal: *„Budeme se pohybovat směrem k lepšímu socialismu, nikoli od něj.“*⁴⁴.

⁴⁴ PACNER, K.: Osudová třináctka: státníci, diktátoři a zločinci, kteří formovali 20. století. Praha 2012.

Životní úroveň obyvatelstva neustále klesala, zemědělci je nebyli schopni uživit, Sovětský svaz byl závislý na dodávkách z Kanady. Běžné suroviny jako vejce, cukr, maso, oblečení bylo nedostatkovým zbožím.

Když se dostal do vedení, nechal vyměnit dosavadní členy ÚV KSSS a nahradil je mladšími, dravějšími funkcionáři.

Jeho prvním reformním krokem se stalo zvýšení cen na alkohol. Chtěl tak zabránit zvyšujícímu se alkoholismu, to se ale většině lidí nelíbilo. Bez vodky by to nebylo Rusko, a tak si mnozí našli způsob, jak ji pančovat. To způsobilo sérii několika otrav a i státní rozpočet to stálo několik miliard rublů ročně za daně na alkohol.

Dalším krokem, k potěšení politických vězňů, byla rehabilitace obětí stalinismu. Navenek působil Gorbačov upřímně a otevřeně, a tak se přirozeně rozmohla gorbymanie. V tu dobu byla přípustná svoboda projevu, novináři tak psali o zinscenovaných procesech za Stalina, o porušování lidských práv, NKVD a spoustě dalších tématech. V kinech vycházely zakázané filmy.

Avšak ne vždy byl Gorbačov sám plně otevřený a dokázal připustit chyby své nebo chyby svých předchůdců. Katyňský masakr přiznal až v roce 1990 a výbuch atomové elektrárny Černobyl až po třech týdnech. Tato událost ho ovlivnila natolik, že už se více nechtěl angažovat v atomové válce.

V květnu 1987 byl schválen zákon o družstevním vlastnictví. Šlo o nejradikálnější reformu Gorbačovovy éry.

Kapitalismus SSSR zasáhl v plné míře, a to mělo za následek vznik mafiánského socialismu. Manažeři bohatli, ale lidé opět neměli co jíst. Tyto problémy později zhodnotil jako nedostatečné uplatňování socialistických zásad a jejich deformací.

V roce 1988 se Gorbačov stává předsedou prezídia Nejvyššího sovětu, a tím si upevňuje svou moc. V témže roce stáhl vojska z Afghánistánu a oznámil konec Brežněvovy doktríny.

Země Východního bloku tak mohly fungovat samostatně, avšak v rámci socialismu. Předlohou se stalo Finsko, které získalo vnitřní demokracii, ale zůstalo pod vlivem Moskvy. Konec Brežněvovy doktríny tak zapříčinily pád komunistických stran zemí Východního bloku.

V Československu se tak stalo 17. listopadu 1989. Ztráta vlivu nad zeměmi východu znamenala konec studené války.

Gorbačovovy snahy o demokratizaci a obrození socialismu se na konci devadesátých let obrátily proti němu a Sovětskému svazu. Ostatní republiky jako Ukrajina, pobaltské země, Gruzie atd. začaly vyvíjet protiruský nátlak.

Reakce Gorbačova byla taková, že nechal vypracovat smlouvu o dobrovolné federaci SSSR, která se snažila demokratizovat. Středoasijské země byly pro podporu smlouvy, protože pro svůj hospodářský trh potřebovaly SSSR. Ve straně se ale našli i odpůrci tohoto kroku, kteří za žádnou cenu nechtěli připustit rozpad SSSR. Zosnovali tak srpnový puč na odstranění Gorbačova.

Státní převrat se konal od 19. – 21. srpna 1991. Konzervativní komunisté vytvořili Státní výbor pro výjimečný stav za účelem ovládnutí státu. Podporu u ozbrojených sil a obyvatel nezískali, po třech dnech byli zatčeni a odsouzeni. Gorbačov byl mezi tím ze zdravotních důvodů na své chatě, kde byl držen poté, co neschválil výjimečný stav. Po návratu Gorbačov zjistil, že už strana není loajální k němu, ale k Borisu Jelcinovi

. Po srpnovém puči byla KSSS zakázána a Gorbačov tak de facto ztratil vliv nad ozbrojenými složkami. Sovětský svaz se rozpadl. Země, které patřily pod nadvládu SSSR, postupně vyhlášovaly svou nezávislost. K moci se blížil Jelcin, který následně sesadil Gorbačova a stal se tak historicky prvním prezidentem Ruské federace.

Dne 26. prosince 1991 zanikl Svaz sovětských socialistických republik. Následoval vznik Společenství nezávislých států, jehož členy se stalo 15 států.

Závěr

Téma vývoje politického režimu od roku 1917 do roku 1991 jsem si vybrala z důvodu, že jde o významné období nejen ruských ale i světových dějin.

Zajímavý je náhled ruských občanů na kvalitu vůdců nebo historické období. Nejprínosnějším obdobím vyplývá z průzkumu éra Stalina. Na druhém místě se umístil Brežněv. Naopak za nejneprínosnější považují dobu vlády Gorbačova a Jelcina. Co se týká osobností vůdců, první příčku obsazuje Brežněv. Stalinovu vládu vnímá pozitivně 40% lidí a opačně 38%.

Trend pozitivního vnímání se projevuje až v posledních letech, protože před 17 lety to bylo místo 40 % „pouhých“ 18%. Také Chruščov je považován za přínosného státníka a sympatie k němu se ani po letech nezměnily. I car Mikuláš II. si polepšuje a z 19% dnes dosáhl na 30% popularitu. Tento výzkum byl zveřejněn ruskou nezávislou sociologickou službou Levada.

Carské impérium zapříčinilo vysokou bídu obyvatel, což vedlo k mnoha revolucím a přimknutí k bolševikům, jako naději na lepší život. Po úspěšné Velké říjnové socialistické revoluci se chopili moci bolševikové v čele s Leninem. Ten nastolil diktaturu, ve které ještě drsněji pokračoval jeho následovník Stalin. Doba temna trvala třicet let. Stalin je považován za nejbrutálnějšího diktátora všech dob, který má na kontě nejvíce obětí. Předčil i Hitlera s jeho řešením židovské otázky. Po Druhé světové válce se k moci dostávali už umírněnější osobnosti, zejména Gorbačov, který nastolil tzv. perestrojku a tzv. glasnost.

„Dějiny se dělají tak, že konečný výsledek vyplývá vždy z konfliktů mnoha jednotlivých vůlí... Neboť co chce jeden, je mařeno druhým, a z toho vychází něco, co nikdo nechtěl.“ (Bedřich Engels)

Dějiny Sovětského svazu jsou dějinami jednotlivých lidských osudů, které se z různých pohnutek dokázaly vymanit ze své ulity a ovlivnit životy lidí po celém světě.

Резюме

Тема политического режима в течение 1917-1991 гг. я выбрала по той причине, что это является важным периодом русской и чешской истории.

У русских жителей интересный взгляд на качество лидеров или исторические периоды. Самым полезным периодом является эпоха правления Сталина. Второе место занял Брежнев. Наоборот самым неполезным периодом считают жители правление Горбачова и Ельцина. Что касается личностей лидеров, первое место занимает Брежнев. Правление Сталина воспринимает позитивно 40% людей и отрицательно 38%. Тренд позитивного мышления проявляет в последнее время, потому что 17 лет назад это было взамен 40% только 18%. Тоже Хрущев считается полезным государственным деятелем и симпатии к нему по годам не претварились. Цар Николай II. улучшил свою позицию и из 19% достигнул 30% популярности. Это исследование было опубликовано независимой услугой Левада.

Царская империя причинила высокую бедность жителей и это вело к многим революциям и симпатиям к большевикам, которые являлись надеждой лучшей жизни. После успешной социалистической революции начали править большевики, которых возглавлял Ленин. Он установил диктатуру, в которой продолжал его последователь Сталин. Время темноты продолжалось 30 лет. Сталина считают самым brutальным диктатором всех времен; он несет ответственность за самое большое количество жертв. Превысил и Гитлера с его решением еврейского вопроса. После второй мировой войны пришли к мочи умеренные личности, особенно Горбачев, который установил тн. перестройку и тн. гласность.

"История возникает так, что конечный результат всегда явный по конфликтам многих индивидуальных воле ... Поэтому, что хочет один, другой портит, и из этого исходит что-то, чего никто не хотел." (Фридрих Энгельс)

История Советского Союза, это история одиночных человеческих судеб, которые по разным причинам удалось выйти из своей раковины и повлиять на жизнь людей по всему миру.

Bibliografie

Knižní zdroje (řazeno abecedně):

Judt, T.: Poválečná Evropa: historie po roce 1945. Praha 2008

Medvedev, Ž. A.: Neznámý Stalin. Praha 2003

Moulis, V.: Běsové ruské revoluce. Praha 2002

Over, R.: Diktátoři: Hitlerovo Německo a Stalinovo Rusko. Praha 2006

Pacner, K.: Osudová třináctka: : státníci, diktátoři a zločinci, kteří formovali 20. Století. Praha 2012.

Švankmajer, M.: Dějiny Ruska. Praha 2008

Internetové zdroje (řazeno abecedně):

<http://21století.cz/2009/09/18/jak-to-bylo-doopravdy-s-ruskou-revoluci/>

<http://21století.cz/2010/06/18/krvavy-diktator-stalin-pohled-do-jeho-soukromeho-zivota/>

<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10095687448-historicky-magazin/207452801280039>

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ct24/svet/1377872-gorbacovovy-reformy-rozpad-sssr-i-konec-komunismu-v-evrope>

<http://echo24.cz/a/wpySU/nejlepe-nam-bylo-za-brezneva-a-stalina-rikaji-rusove-v-pruzkumu>

<http://www.totalita.cz/>

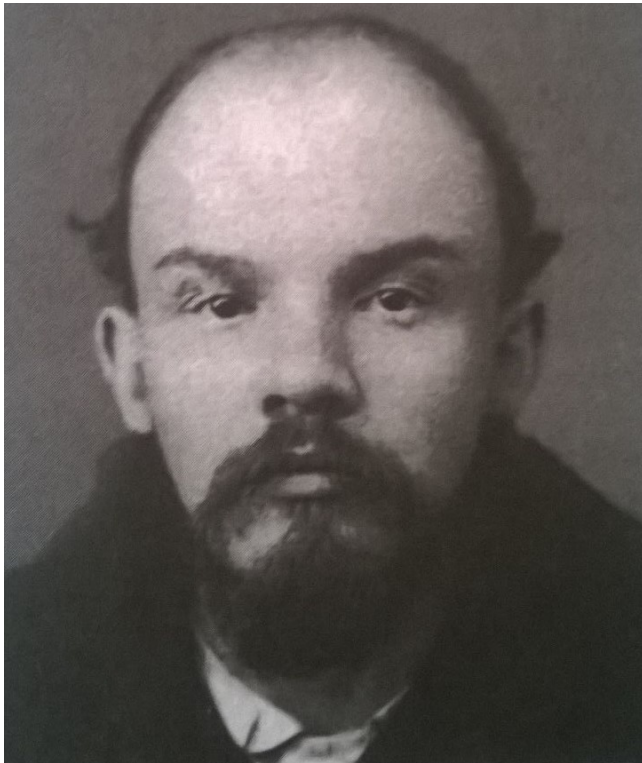
<http://www.cs.wikipedia.org>

<https://www.youtube.com/watch?v=nwNimDp8w98>

http://zpravy.idnes.cz/uplynulo-tricet-let-od-smrti-druheho-nejdele-vladnouciho-vudce-sssr-1il-/zahranicni.aspx?c=A121109_155213_zahranicni_im

Dokumentární přílohy

Obr. č. 1: Portrét Vladimíra Iljiče Lenina

Zdroj: Pacner, K.: Osudová třináctka

Obr. č. 2: Josif Stalin a Vladimír Iljič Lenin

Zdroj: Pacner, K.: Osudová třináctka

Obr. č. 3: Portrét Josifa Vissarionoviče Stalina

Zdroj: Pacner, K.: Osudová třináctka

Obr. č. 4: Policejní fotografie mladého Stalina

Zdroj: Pacner, K.: Osudová třináctka

Obr. č. 5: Nikita Sergejevič Chruščov

Zdroj: Pacner, K.: Osudová třináctka

Obr. č. 6: Chruščov s Kennedym

Zdroj: Pacner, K.: Osudová třináctka

Obr. č. 7: Leonid Iljič Brežněv

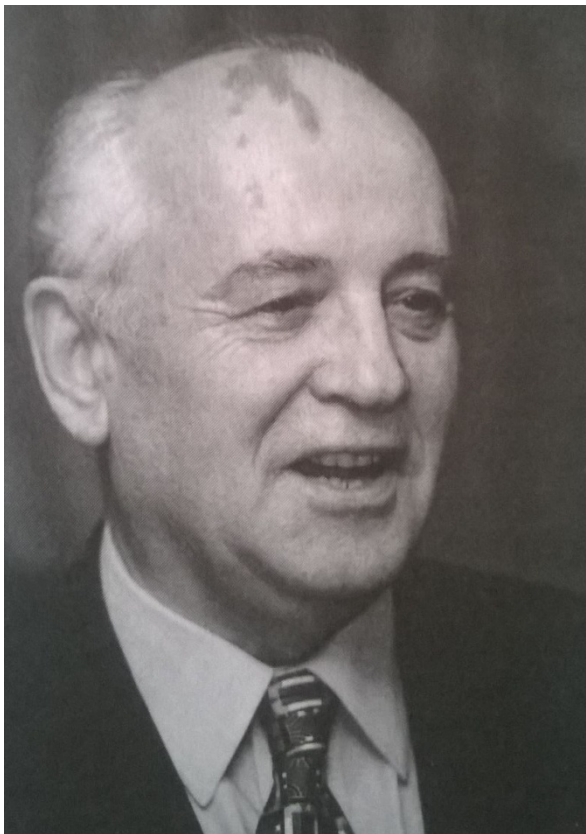
Zdroj: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/rusko-a-okoli/otec-invaze-1968-moskva-lesti-breznjevovi-povest_372843.html

Obr. č. 8: Typický pozdrav, zde s Gustavem Husákem

Zdroj: <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/vzdelavani/ucitele-ucitelum/lekce03/nejedlo.pdf>

Obr. č. 9: Portrét Michaila Sergejeviče Gorbačova

Zdroj: Pacner, K.: Osudová třináctka

Obr. č. 10: Gorbačov s Margaret Thatcherovou

Zdroj: Pacner, K.: Osudová třináctka